

FOTO: Andris Bērziņš

Mākslas festivālā „Pa vara-vīksnes tiltu pretī Latvijas simtgadei” varēja redzēt, kā praksē darbojas alternatīvās mācību formas, stratēģijas un metodes.

Lasiet 10.–12. lpp. ►

Publicitātes foto

Godināti konkursu „Mana vārdnīciņa” un „Biznesa pasakas” laureāti.

Lasiet 3. lpp. ►

Kā tur bija, tā tur bija cīrulīša kāziņās

FOTO: Mārtiņš Vilcēns

34. Latvijas bērnu un jauniešu folkloras svētkos „Pulkā eimu, pulkā teku 2018” piedalījās gandrīz 1500 bērnu un jauniešu no visiem Latvijas novadiem. Svētku koncerti un citas norises deva iespēju iepazīt Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma daudzpusīgumu un Latvijas folkloras kopu devumu tā iedzīvināšanā šodien.

IK MĀRA MELLĒNA

19. un 20. maijā Līvānos notika 34. Latvijas bērnu un jauniešu folkloras svētki „Pulkā eimu, pulkā teku 2018” (PEPT). Dziedot, dejojot, muzicējot, stāstot stāstus un piedaloties interaktīvās darb-

nīcās, kā arī baudot līvāniešu viesmīlību, tika pavadītas divas notikumiem bagātas un iedvesmojošas dienas un gāja mums nu gluži kā pa kāzām.

Bērnu un jauniešu folkloras kopas ik gadu izzina kādu tēmu, kas saistīta ar tautas tradīcijām. 2018. gadā dalībnieki turpinā-

ja pētīt jau 2017. gadā aizsāktu tēmu „Zinu, zinu tēva sētu”, šogad padziļināti izzinot latviešu kāzu tradīcijas, kas ir pamats daudzveidīgam ģimenes ieražu kopumam. Tādējādi bērnu un jauniešu folkloras kopas ar savu pieredzi un līdzdalību iesaistījās Latvijas simtgadības svinību notikumos.

Piedaloties gandrīz 1500 bērniem un jauniešiem no visiem Latvijas novadiem, svētku koncerti un citas norises deva iespēju iepazīt Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma daudzpusīgumu un Latvijas folkloras kopu devumu tā iedzīvināšanā šodien.

Svētki Līvānos bija plašākas

nemateriālā kultūras mantojuma apgūšanas un pārmantošanas programmas „Pulkā eimu, pulkā teku” noslēguma sarīkojums. PEPT ir vienīgā nacionālā mēroga programma, kurā bērni un jaunieši no visiem Latvijas

Turpinājums 4. lpp. ►

REDAKCIJAS SLEJA

Daiga Kļanska,
laikraksta
„Izglītība un Kultūra”
galvenā redaktore

FOTO: no personiskā arhīva

Pagājušajā piektdienā klasēs un svinību zālēs reibināja cerināziedu un bērza meiju smarža, jo 9. un 12. klases skolēniem skanēja pēdējais zvans. Lai cik daudz un gudri prātots, ka 21. gadsimta skolā zvans vairs neiederas, un lai gan dažviet tā arī vairs nav, tradīciju, ar kuru noslēgt mācības skolā, jau tik vienkārši nevar aizmirst – un, domāju, arī nevajag. Pēdējais zvans ir tāda kā robežšķirtne starp labi zināmo un ierasto kārtību un nezināmo nākotni. Tas ir laiks gan pārdomām, dzīves plānošanai, gan svinībām. Piektdien, ejot pa Bastejkalnu, dzirdēju, kā 12. klases skolēni pārrunāja savus dzīves mērķus, vēlmes. Bija skumji dzirdēt, ka viņi grib dzīvot Vācijā, nevis Latvijā. Un tad pie Rīgas Valsts 1. ģimnāzijas jaunieši tik skaisti un aizrautīgi dejoja tango! Viņi ar savu azartu un bezrūpību lika pasmaidīt garāmbraucējiem un uz brīdi piestāt gājējiem, iespējams, lai atsauktu atmiņā kādu skaistu savas jaunības mirkli.

Pagājušajā nedēļā, apmeklējot vairākus pasākumus, dzirdēju pieaugušo sūkstīšanos, ka jauniešiem pietrūkst nopietnas attieksmes pret darbu, intereses un atbildības par darāmo. Bet kur lai to visu iegūst, ja bērnam ikdienā to neļaujam reāli piedzīvot? Mani priecē, ka lauku labumu tirdziņos, nelielos veikalos pēcpusdienās redzu pusaudžus, kuri palīdz saviem vecākiem darbā. Konkursa „Biznesa pasakas” laureāts Mārtiņš Zaķis no Pāles pamatskolas pēc apbalvošanas ceremonijas sirsnīgi stāstīja par savu vecāku zemnieku saimniecību, kurā katram no trijiem bērniem ir savi pienākumi un atbildība. Mārtiņš audzē zemenes un priecājas, ka pirmās ogas ienāksies jau šonedēļ. Savukārt skolā ir jāmeklē veidi, kā ierādīt darba prasmes tiem bērniem, kuru vecāki un vecvecāki ir bezdarbnieki. Patika Austrijas ARQA-VET vadītāja Franca Gramlingera (*Franz Gramlinger*) uzsvērtais, ka Austrijā ir svarīgi, lai katrs jauniets atrastu savu vietu dzīvē un spētu sevi nodrošināt. Viesis atzina, ka arī Austrijā jauniešiem ir dažādas problēmas, ko palīdz risināt kouči, tiek pastiprināta vecāku atbildība par saviem bērniem līdz 18 gadu vecumam. Latvijā politiķi iedvesmojoši runā par atbalstu jauniešiem darba vidē balstītu mācību nodrošināšanā no Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļiem, bet likumdošanu samudžina tā, ka, piemēram, ierobežoto līdzekļu dēļ jauniets nevar braukt mācīties uz uzņēmumu Salaspilī, tāpēc ka sabiedriskā transporta izdevumus no projekta apmaksā tikai Rīgas pilsētas robežās. Jācer, ka runām sekos saprātīgi darbi, kas neliks sprunguļus jauniešu pirmajā darba pieredzē, ko daudzi iegūst vasarā. Arī darba devējiem ir nopietni un atbildīgi jāizturas pret jauniešiem, lai viņi iegūtu reālu priekšstatu par darbu un savu nākotni redzētu un plānotu Latvijā.

Lai veiksmīgs eksāmenu laiks, saulaina un radoša vasara gan skolēniem, gan skolotājiem!

Liepājas Valsts 1. ģimnāzijai – Latvijas arhitektūras gada balva

Publicitātes attēls

18. maijā K. K. fon Stricka villā svinīgā ceremonijā tika nosaukti apbalvojuma „Latvijas arhitektūras gada balva 2018” laureāti, arī Latvijas arhitektūras lielās gada balvas ieguvējs. Latvijas arhitektūras lielo gada balvu un simbolisko zelta ananasi saņēma Liepājas Valsts 1. ģimnāzija un tās renovācijas autore arhitekte Ilze Mekša.

„Mūsdienu izglītības idejas ir ieviesušas izmaiņas kopējā izglītības konceptā, tāpēc uzdevums vēsturisko ēku pielāgot pašreizējai situācijai ir bijis sarežģīts. Šā projekta īstenošanā ir skaidri redzams, cik tuvas ir bijušas attiecības starp arhitektu un klientu. Arhitektu pieeja esošajai ēkai un vēsturiskajai situācijai parāda, cik liela uzmanība tika pievērsta jaunu ideju radīšanai vēsturiskajā kompleksā. Šī ēka ir lielisks piemērs tam, ka pagātne nav jādzēš, lai radītu radikālus un mūsdienu uzlabojumus,” komentē fināla žūrija.

Zināmi K. Davidova 10. starptautiskā čellistu konkursa laureāti

FOTO: Ieva Benefelde

No 6. maija līdz 12. maijam Ernesta Vignera Kuldīgas Mūzikas skolā notika Kārļa Davidova 10. starptautiskais čellistu konkurss, kurā ar izcilu sniegumu piedalījās 58 jaunie mūziķi no Eiropas un Austrumu valstīm, tādējādi žūrijai nebija viegli izvēlēties pašus labākos. Konkursa laureātu vārdi publicēti mājaslapā <http://davidovcello.kuldiga.lv/latvieu/>.

Konkursu organizē Kuldīgas novada pašvaldība sadarbībā ar E. Vignera Kuldīgas Mūzikas skolu un Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmiju. Konkursa dalībniekus vērtē kompetenta, profesionāla, starptautiska žūrija, dalībniekiem bija iespēja bez maksas piedalīties meistarklasēs. Šogad konkurss svinēja 10. gadadienu, tāpēc pirmo reizi tika papildināts ar koncertprogrammu.

Latvijas Nacionālā opera aicina uz „Donu Paskvāli”

FOTO: Kristaps Kalns

24. maijā Latvijas Nacionālā opera aicina uz 2017./2018. gada sezonas pēdējo pirmizrādi – Gaetano Doniceti (*Gaetano Donizetti*) operu „Dons Paskvāle”. Jauniestudējumu veidoja muzikālais vadītājs Mārtiņš Ozoliņš, radošā komanda no Itālijas – režisors un scenogrāfs Džordžo Barberio Korseti (*Giorgio Barberio Corsetti*), kostīmu mākslinieks un scenogrāfs Frančesko Esposito (*Francesco Esposito*) un videomākslinieki Igors Renceti (*Igor Renzetti*), Lorenzo Bruno (*Lorenzo Bruno*) un Alesandra Solimene (*Alessandra Solimene*), kā arī gaismu mākslinieks Mārtiņš Feldmanis.

Lomās iejuties Rihards Mačanovskis vai Krišjānis Norvelis (dons Paskvāle), Inga Šubovska-Kancēviča, Marlēna Keine vai Jūlija Vasiljeva (Norīna), Tansels Akzeibeks (*Tansel Akzeybek*), Mihails Čulpajevs vai Viesturs Jansons (Ernesto), Jānis Apeinis vai Kalvis Kalniņš (Malatesta).

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA” 17. MAIJA ELEKTRONISKAJĀ IZDEVUMĀ „VECĀKIEM”

◆ BĒRNU DRAUDZĪBA

Neviens bērns nepiedzimst ar sociālajām prasmēm, bet gan iemācās tās, vērojot un bieži vien atdarinot savus vecākus, brāļus un māsas, citus pieaugušos. Bērnam ir vajadzīgi vecāki, kas uzņemas aktīvu pozīciju un sagatavo viņu saskarsmei, draudzībai ar saviem vienaudžiem.

◆ MĪLESTĪBA – VIENĪGAIS AUDZINĀŠANAS INSTRUMENTS (TURPINĀJUMS NO IEPRIEKŠĒJĀ NUMURA)

Ģimenē tēvam ir jāuzņemas liela daļa mājas darbu, lai dēls redzētu, ka viņš te ir galvenais. Protams, ja kādam ir vienalga, kas – vīrietis vai kas līdzīgs sievietei – izaugs no viņa dēla, viņš var pastāvēt uz viedokli, ka mājas darbi ir sieviešu lieta.

◆ KO SLĒPJ MELOŠANA

Ja meli kļūst hroniski un šķiet, ka bērns vairs nespēj izpaust savas domas citādi kā tikai melojot, tas var būt saistīts ar aizliegumu runāt, paust savu viedokli, kļūdoties, būt vājam, nepareizam, atļauties uzvesties muļķīgi.

IZGLĪTĪBA KULTŪRA

Laikraksts „Skolotāju Avīze” iznāk kopš 1948. gada 1. janvāra, kopš 1990. gada 1. janvāra – ar nosaukumu „Izglītība”, kopš 1994. gada 6. janvāra – ar nosaukumu „Izglītība un Kultūra”.

Nedēļas laikraksts „Izglītība un Kultūra” Izdevējs: SIA „AB konsultants” Vienotais reģistrācijas numurs: 40103361805 Latvijas Republikas UR masu informācijas līdzekļa reģ. apl. Nr. 000701313

Redakcijas adrese: Dzirnau iela 21 Rīgā, LV-1010 Tālrunis: 67096393, e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv www.izglitiba-kultura.lv Galvenā redaktore: Daiga Kļanska Tālrunis: 29 808301

e-pasts: daiga.klanska@izglitiba-kultura.lv Reklāma un mārketinga: e-pasts: reklama@izglitiba-kultura.lv Tālrunis: 25628748, 67096393 Literārā redaktore: Zigrīda Purvīce e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv Datorgrafiķe: Linda Prātniece e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv

Iespēsti tipogrāfijā „Mūkusalā”. Tirāža: 2000. Abonēšanas indekss: 1092

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz „Izglītību un Kultūru” obligāta. Publikācijas paustais viedoklis ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Apstiprina 2018./2019. mācību gada valsts pārbaudes darbu norises laiku

IK DAIGA KĻANSKA

22. maijā tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi, kuros ir paredzēti diagnostiskie darbi 3. un 6. klases skolēniem organizēt 2019. gada janvārī un februārī, svešvalodu centralizētos eksāmenus vispārējā vidējā izglītībā – no 12. līdz 15. martam, bet pārējos valsts pārbaudījumus 9. un 12. klases skolēniem – maijā un jūnijā, sa-

vukārt sešus papildtermiņa eksāmenus 12. klases skolēniem – jūlija sākumā.

Noteikumos ir noteikti nākamā mācību gada valsts pārbaudes darbu datumi tiem skolēniem, kuriem atbilstīgi valsts vispārējās izglītības standartiem, valsts profesionālās vidējās izglītības standartam un valsts arodizglītības standartam attiecīgajā mācību gadā ir jākārt noteiktie valsts pārbaudes darbi, kā arī tiem, kuri attaisnojošu iemeslu dēļ nav va-

rējuši kārtot valsts pārbaudes darbus noteiktajā laikā. Noteikumos ir iekļauts norises laiks arī eksāmeniem, kurus organizē pašvaldības izglītības speciālisti, izglītības pārvalde vai izglītības iestāde.

Valsts izglītības satura centra speciālisti skaidro, ka, izstrādājot noteikumu projektu, tika respektēti Latvijas Republikas tiesībsarga un Rīgas Stradiņa universitātes Psihosomatiskās medicīnas un psihoterapijas klīnikas eks-

pertu viedokļi, ka divu eksāmenu kārtošana 24 stundu periodā, no fiziskās un emocionālās veselības sargāšanas un slimību un traucējumu profilakses viedokļa raugoties, nebūtu pieļaujama. Noteikumos ir paredzēts, ka, kārtojot visus noteiktos obligātos centralizētos eksāmenus un izvēles eksāmenus, skolēniem starp jebkuriem pārbaudījumiem ir nodrošināts vairāk nekā 24 stundu periods.

Ievērojot 2018./2019. mā-

cību gada valsts pārbaudījumu norises plānojumu un ekspertu izteikto viedokli par vēlamo starpeksāmenu perioda ilgumu, sertifikātus par vispārējo vidējo izglītību izglītojamajiem, kuri centralizētos eksāmenus kārtos pamattermiņā, tiek plānots izsniegt 2019. gada 28. jūnijā; skolēniem, kuri centralizētos eksāmenus kārtos papildu termiņā, sertifikātus par vispārējo vidējo izglītību varēs izsniegt 2019. gada 5. jūlijā. ■

Godināti konkursu „Mana vārdnīciņa” un „Biznesa pasakas” laureāti

IK DAIGA KĻANSKA

Lielākā izglītības organizācija „Junior Achievement Latvia” („JA Latvija”) sadarbībā ar partneriem un atbalstītājiem visa mācību gada garumā organizēja finanšprātības konkursu „**Mana vārdnīciņa**” 1.–4. klases skolēniem un „**Biznesa pasakas**” 5.–9. klases skolēniem. 18. maijā Latvijas Bankā (LB) notika abu konkursu laureātu godināšana.

Konkursā „**Mana vārdnīciņa**” LB žūrijas komisija, noskaidrojot labākos sākumskolas skolēnus konkursa finālistus, izvērtēja 211 iesniegtos darbus no 36 Latvijas skolām, savukārt konkursam „**Biznesa pasakas**” bija iesūtītas 178 pasakas, kuras izvērtēja „JA Latvija” sadarbības partneri un atbalstītāji – biedrība „Latvijas ekonomikas attīstības forums”, Latvijas Republikas Saeimas deputāte Inese Aizstrauta, Rīgas zooloģiskā dārza valdes priekšsēdētājs Ingmārs Līdaka, Finanšu ministrijas pārstāve Iļona Skorobogatova, AS „Latvijas valsts meži”, laikraksts „Izglītība un Kultūra” un uzņēmums „Talk-link”.

Konkursā „**Mana vārdnīciņa**” 1.–4. klases skolēni veidoja savu ekonomisko terminu skaidrojošo vārdnīcu, turklāt darīja to kopā ar skolotāju, vecākiem un

“ Konkursā „**Mana vārdnīciņa**” 1.–4. klases skolēni veidoja savu ekonomisko terminu skaidrojošo vārdnīcu, turklāt darīja to kopā ar skolotāju, vecākiem un vecvecākiem.

Publicitātes foto

„JA Latvija” un LB, dāvinot piemiņas monētas, godināja jaunāko klašu skolotājus, kuri mudināja savus skolēnus un viņu ģimenes locekļus iesaistīties konkursā „**Mana vārdnīciņa**”.

vecvecākiem. Bērni saviem vārdiem rakstīja skaidrojumu dažādiem ekonomikas terminiem, piemēram, nauda, alga, budžets u. tml.

Savukārt 5.–9. klases skolēni sacerēja pasakas par ekonomikas un uzņēmējdarbības tēmām. Skolēnam vai skolēnu grupai (3 skolēni), izmantojot sociālo zinību stundās apgūtās zināšanas, kā arī skolēnu mācību uzņēmumos iegūto pirmo pieredzi uzņēmējdarbībā, bija jāizdomā un jāuzraksta pasaka par veiksmīgu uzņēmējdarbību. Pasakas vajadzēja arī glīti noformēt.

Konkursā „**Mana vārdnīciņa**” laureāti, viņu ģimenes locekļi un skolotāji piedalījās dažādās LB organizētās aktivitātēs, savukārt konkursa „**Biznesa pasakas**” laureāti un viņu skolotāji bija ekskursijā uz Saeimu. ■

Publicitātes foto

Jaunmārupes pamatskolas skolnieka Kārļa Jurkāna biznesa pasaku „**Zaķa sapnis**” viņa skolasbiedri bija dramatizējuši. Zaķene (Katrīna Altenberga) skubina savu vīru (Ralfs Vinters) uzsākt ģimenes biznesu. Pēc šaubām un Pūces padomu uzklaušanās Zaķu saimei izdodas izveidot veiksmīgu mēbeļu ražotni, kas preces eksportē. Skolēnus atbalstīja skolotājas Solvita Lauzēja un Dace Putāne.

Kā tur bija, tā tur bija cīrulīša kāziņās

Meitenes no lupatām darina saulītes.

FOTO: Mārtiņš Vilcēns

Zēni un meitenes aizrautīgi spēlēja ar maziem koka kluciņiem.

FOTO: Mārtiņš Vilcēns

FOTO: Māra Mellēna

Paķeļu pinējs Šalimons Kīpluks no Ciblas rāda bērniem sava amata prasmes.

FOTO: Mārtiņš Vilcēns

Līvānu kaziņai bērni veltīja daudz siltu glāstu. Kaza ir viens no mājdzīvniekiem, kas bieži minēti latviešu tautasdziesmās.

Turpinājums no 1. lpp. ►

novadiem apgūst latviešu un citu Latvijā dzīvojošo tautu tradicionālās kultūras mantojumu, to izzinot un praktizējot visa mācību gada garumā. Dalībnieki ir apguvuši dziesmas, dejas, rotaļas un stāstus, piedaloties PEPT programmas notikumos, kuri ir vērsti uz dalībnieku individuālu attīstību dialogā ar tradicionālās kultūras mantojumu, – tradicionālās dziedāšanas konkursā „Dziesmu dziedu, kāda bija 2018”, tradicionālās muzicēšanas konkursā „Klāberjakte 2018”, tradicionālās dejošanas konkursā „Vedam danci 2018”, stāstnieku konkursos „Teci, teci valodiņa” un „Anekdošu virpulis 2018”, kā arī reģionālajos folkloras kopu sarīkojumos.

Lūk, ko šodien „Facebook” ir ierakstījusi **Aija Gžibovska** no Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijas folkloras kopas „Rūtoj”: „Šodien, skatot bildes galerijā, sapratu, ka esmu apmeklējusi jau piecus (!) PEPT festivālus. Tas lika man pārdomāt, kā tas viss vispār sākās. Esmu mazliet pārsteigta, cik ātri ir pagājis laiks. Vēl atceros, ka 7. klasē iesaistījies tikko dibinātajā Aglonas vidus-

skolas folkloras kopā „Žibacteņa”. Tas bija pārbaudījums gan mums, skolēniem, gan mūsu skolotājam Lilitai Valainei, kura, manuprāt, lieliski tika galā ar saviem pienākumiem, jo tagad Aglonas vidusskolas folkloras kopa „Žibacteņa” plūc laurus valsts mērogā. Es lepojos ar jums! Šobrīd man ir iespēja muzicēt kopā ar Ilzi Rožinsku un maniem draugiem ģimnāzistiem, kā arī pamatskolas skolēniem no „Rūtoj”. Es ļoti novērtēju skolotājus. Nav, nu NAV tik viegli iemācīt deju programmu (arī citus priekšmetus, aktivitātes) tik dzīvespriecīgiem un aktīviem bērniem (pēc pieredzes)! Bet tāpēc mēs viņus tik ļoti mīlam. Un tas gandarījums, kad ir iespēja kopā piedalīties koncertā un izpildīt kopīgu dziesmu, danci, ir neizsakāms. Paldies visiem, kuri manā folkloras piedzīvojumā ir bijuši kopā ar mani!”

Arī man, **Mārai Mellēnai**, un visai PEPT rīkotāju komandai – **Dinai Liepai, Reinim Druvietim, Aurēlijai Ievai Druvietei, Jānim Beitikam un Mārtiņam Vilcēnam** – ir milzīgs gandarījums par šāgada nacionālo sarīkojumu Līvānos, jo mūs mīlēja Dievs – abas dienas bija brīnišķīgs laiks, Līvānu

novada dome un visi iesaistītie cilvēki – un tā bija fantastiska sajūta. Līvānu novada dome rūpējās par dalībnieku drošību un finansiāli atbalstīja sarīkojuma norisi, Līvānu novada domes priekšsēdētājs **Andris Vaivods** pagodināja mūs ar savu klātbūtni gan sarīkojuma atklāšanā, gan skolotāju vakarēšanā, gan nacionālā sarīkojuma novada koncertā. Līvānu novada bērnu un jauniešu centrs **Zanes Praņevskas** vadībā bija ļoti precīzi izplānojis sarīkojuma dalībnieku izmitināšanu, ēdināšanu un nodrošināja brīvprātīgo palīdzību ik soli. Katrs iesaistītais zināja savus pienākumus, tos godam izpildīja, bet manu patieso aizkustinājumu izraisīja meitenes, kas palīdzēja ēdināšanas organizēšanā, – katra no viņām pamanīja kādu mazuli, kuram paplāte bija par smagu, un palīdzēja paplāti aiznest līdz galdam. Ja mēs tā jutīsim viens otru un atbalstīsim arī tad, kad to neviens nelūdz, pasaule būs daudz labāka.

Līvānu novada kultūras centrs un tā direktore **Aija Smirnova**, kas pati kādreiz bija PEPT dalībniece un ieguva stāstnieku ķēniņienes nosaukumu stāstnieku konkursā „Teci, teci, valodiņa”, tagad rūpē-

jās par dalībnieku gājiena raitu un precīzu norisi, ar izpratni organizēja koncertu apskaņošanu un veidoja sarīkojuma norisei atbilstīgu gaisotni pašas vadītajā kultūras centrā. Tas bija PEPT nacionālā sarīkojuma Līvānos īpašais piedzīvojums – iespēja iet gājienā un slēgt satiksmi ļoti dzīvajā Līvānu centrālajā (Rīgas) ielā uz vairāk nekā pusstundu. Tas bija sarežģīti, bet, dzirdot bērnu stāstus par to, cik tas viņiem bija nozīmīgi, – ir vērts pieciest neērtības, kuras rada satiksmes slēgšana.

Mēs bijām patiesi priecīgi par sakoptajām norises vietām, precīzo medicīnas darbinieku klātbūtni, policijas atsaucību un klātbūtni, kā arī visiem pārējiem dienestiem, kuri atbalstīja. Īpašs paldies ēdinātājiem, jo tik garšīgi, sāīgi, apjomīgi un arī vitamīniem bagāti mēs sen nebijām baroti!

Skolotāju vakarēšana bija grezna un piesātināta, pateicoties prāvesta **Jāņa Smirnova** klātbūtni un Līvānu novada domes dāsnībai. Par to milzīgs paldies, jo skolotāji jutās novērtēti, un tas ir ļoti svarīgi. Skolotāju vakarēšana gan uz brīdi pieklusa, lai pieminētu ilggadējo PEPT dalībnieci Upītes pamatskolas skolotāju un

“ Es ļoti novērtēju skolotājus. Nav, nu NAV tik viegli iemācīt deju programmu (arī citus priekšmetus, aktivitātes) tik dzīvespriecīgiem un aktīviem bērniem (pēc pieredzes)! Bet tāpēc mēs viņus tik ļoti mīlam. Un tas gandarījums, kad ir iespēja kopā piedalīties koncertā un izpildīt kopīgu dziesmu, danci, ir neizsakāms.

ilggadējo Upītes bērnu folkloras kopas vadītāju Irēnu Slišāni, kura mūžībā devās dienu pirms nacionālā sarīkojuma. Viņas mazbērni **Kate** un **Domeniks Slišāni** veltīja dziesmu savai bābai folkloras konkursu laureātu koncertā, kas izskanēja Līvānu Svētā erceņģeļa Miķeļa Romas katoļu baznīcā.

Tas viss un vēl daudz kas cits Līvānos bija iespējams tāpēc, ka te darbojas brīnišķīga folkloras kopa „Ceiruleits”, kuras vadītāja jau daudzus gadus ir **Anna Kārkle**, kura ir arī Dienvidlatgales novada bērnu un jauniešu folkloras kopu koordinatore. Annas viesmīlība, rūpes par interaktīvajām darbnīcām, to sagatavošana un vadīšana deva iespēju visiem sarīkojuma dalībniekiem iepazīt Latgales kultūras mantojumu tuvplānā un izbaudīt spēles, meistarošanu, zāļu tējas, izzināt Līvānu vēsturi un pat satikt dzīvu kazu.

Nākamgad PEPT nacionālais sarīkojums notiks Zemgalē, Iecavā, un tas jau būs cits stāsts. ■

Par to, kā nesabojāt prieku un palīdzēt augt laimīgiem cilvēkiem

FOTO: no personiskā arhīva

Aija Tūna atgādina vienu no septiņiem Leonardo da Vinči principiem – cilvēkam palīdz „neremdināmi zinātkāra dzīves uztvere un nerimstošas alkas allaž mācīties” – un aicina ar šo domu vadīt skolēnus vasaras brīvdienās.

IK AIJA TŪNA

Speciāli „Izglītībai un Kultūrai”

Turpinot piepildīt „Latvijas skolas somu”, ar Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas atbalstu šopavasir ir tapuši septiņi jauni piedāvājumi – koncerti, izrādes, interaktīvās nodarbības un radošās darbnīcas dažādu vecumu skolēniem. Šonedēļ skolēnu vērtējumam tika nodoti pirmie četri, un ar gandarījumu var teikt, ka abas puses – kultūras notikumu veidotāji un saņēmēji –, sastopoties vecumposmam un piedāvātajam saturam atbilstīgā formā, laika nogrieznī un līdzdarbības veidos, sāk saprasties aizvien labāk. Bija patīkami vērot, ar kādu interesi Latvijas Kultūras akadēmijas piedāvātajā radošajā darbnīcā „Kādā valodā runā kino” piedalās vidusskolēni, vienlaikus gan iepazīstot latviešu kino zelta fondu (un gūstot intrigu tālākai pētišanai), gan demonstrējot un pilnveidojot savas prasmes lietot telefonus noteikta darba paveikšanai. Piesardzīga, bet galu galā veiksmīga bija vidusskolēnu sadarbība ar nodarbības vadītāju horeogrāfi Latvijas Okupācijas muzeja biedrības sagatavotajā nodarbībā, kur kustība bija iz-

mantota kā izpausmes līdzeklis, lai iepazītu smagas 20. gadsimta Latvijas vēstures lappuses.

Un tad pirmklasnieki! Vienai grupai bija iespēja kopā ar Ilgu Reiznieci un Īvetu Mielavu papildināt zināšanas par latviešu tautas mūzikas instrumentiem un testēt jaunizveidotu spēli, savukārt otra no sirds izbaudīja biedrības „DEHARA” veidoto izrādi „Nenotikušais atklājums” pēc Mārtiņa Zuša grāmatas motīviem. Grāmata saņēmusi Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu, un tā vien šķiet, ka tās popularitāte pēc izrādes pieaugs, tāpēc ka ma-

“Izglītības procesa kvalitāte – tās ir cilvēciskās un profesionālās attiecības, saraustišana aiz piedurknes vai atbalstošs acu skats, iešana pēc programmas vai iešana kopā ar skolēniem.

“Visi jau vēlas, lai būtu, kā labāk, bet izpratne par to, kā ir labāk, mēdz atšķirties. Vai labāk ir tad, ja pirmais un galvenais noteikums ir tas, ka skolēni rātņi sēž? Arī tad, ja lāga nevar redzēt, ja kaut kas ļoti aizrauj, ja gribas šūpoties līdz ritmā, negribas plaukšķināt tad, kas tas tiek ierosināts, vai, gluži otrādi, pašam rodas izjūta, kā vēl var paust savu reakciju uz notiekošo, – vai visos šajos gadījumos vispirms ir jāpamet bažīgs skats uz skolotājas pusi?

zie skatītāji to labprāt izpētīs vēlreiz un, kas zina, ieteiks saviem mazākajiem brāļiem, māsām un draugiem.

Katrā no nodarbībām blakus bija arī pedagogi, un tieši pedagoga reakcija ietekmē gūtās pieredzes kvalitāti, jo īpaši sākumskolas skolēniem. Visi jau vēlas, lai būtu, kā labāk, bet izpratne par to, kā ir labāk, mēdz atšķirties. Vai labāk ir tad, ja pirmais un galvenais noteikums ir tas, ka skolēni rātņi sēž? Arī tad, ja lāga nevar redzēt, ja kaut kas ļoti aizrauj, ja gribas šūpoties līdz ritmā, negribas plaukšķināt tad, kas tas tiek ierosināts, vai, gluži otrādi, pašam rodas izjūta, kā vēl var paust savu reakciju uz notiekošo, – vai visos šajos gadījumos vispirms ir jāpamet bažīgs skats uz skolotājas pusi?

Jā, izrādes un koncerti skolās ir veids, kā mācāmiem uzvesties šāda veida notikumos arī ārpus skolas, bet pat šajos jautājumos situācijas atšķiras, pasaule mainās un nekas vairs nav tik nepārprotami. Ir tik svarīgi, lai prieks netiek nogalināts, piemēram, skarbi saķerot aiz rokas tad, ja mazais klausītājs piecēlies kājās un tā vien šķiet, ka ar visu savu būtību viņš jau ir tur, uz skatuves notiekošajā; pārsēdinot citviet to, kurš ir patiesi rātņi un „ne pie kā nav vainīgs”, utt. Par šādām situācijām ir jādomā arī izrāžu

un koncertuzvedumu veidotājiem – kā radīt iespējas iesaistīties, bet nediktēt savus noteikumus pārāk didaktiski, nesasteigt, nepārblīvēt, virzīties uz priekšu vienā tempā ar skatītājiem. Te tiešām lielisks veiksmīgas sadarbības piemērs bija izrāde „Nenotikušais atklājums” – bērni no sirds dzīvoja līdz mākslinieka radītajam stāstam, paši juta, kad gribas plaukšķināt, paši piecēlās un sagāja pusaplīti, kad noteikti gribēja kaut ko redzēt, – un paši atgriezās vietās, lai izrāde varētu turpināties. Tāda lieliska pašregulācija, neviena, kas raustītu aiz rokas, – lielum lielais atzinības žetons par to arī skolotājam, un visi laimīgi.

Lai es klātbūtne mācību procesā un kā mācību rezultāts tika pieminēta arī Izglītības kvalitātes valsts dienesta rīkotajā apaļā galda diskusijā „Labās prakses piemēri darba vidē balstītu mācību kvalitātes nodrošināšanai”. Gan Austrijas, gan pašmāju ekspertu un darba grupu teiktajā atkal un atkal izskanēja atziņa: lai iegūtu rezultātu, svarīgs ir process. Par to jau esam runājuši, atsaucoties uz Feres Lāversa (*Ferre Laevers*) pieredzi izglītības kvalitātes vērtēšanā. Ne ieguldīto resursu apjoms, ne rezultātu mērīšana, lai izdalītu burkānus vai uzšautu ar pātadziņu, būtiski nemainīs situāciju izglītības laukā, ja nemainīsies procesa kvalitāte.

“Paskatīties, vai nav tā, ka mēs darām (un arī turpmāk gribam darīt) to, ko protam, bet būtu jādara tas, kas ir vajadzīgs; tas, kā līdz šim nav bijis; tas, par ko neviens vēl nav iedomājies.

Izglītības procesa kvalitāte – tās ir cilvēciskās un profesionālās attiecības, saraustišana aiz piedurknes vai atbalstošs acu skats, iešana pēc programmas vai iešana kopā ar skolēniem utt. Pedagogi un darba devēji bija vienprātīgi, ka drošība un piederības izjūta veido attieksmi, savukārt attieksme palīdz piepūlēties, pacensties, palūgt un saņemt palīdzību, lai nonāktu līdz pašam saprotamam un visiem kopīgi akceptētam mērķim. Un vēl – svarīgi darīt istas lietas. Pēc iespējas ātrāk. Turpat, skolā un savā apkārtnē. Pāri robežām un savās mājās. Kā teica SIA „Jelgavas tipogrāfija” valdes loceklis Juris Sīlis,

“Vajadzīga visu iesaistīto pušu kopdarbība reāllaikā, citādi mēs ar savām lieliski izstrādātajām programmām, mācību līdzekļiem un sistēmām neglābjami un neatgriezeniski atpaliekam.

ir vajadzīga visu iesaistīto pušu kopdarbība reāllaikā, citādi mēs ar savām lieliski izstrādātajām programmām, mācību līdzekļiem un sistēmām neglābjami un neatgriezeniski atpaliekam. Mēs taču negatavojam jauniešus kaut kam citādākam nekā tas, kas notiek dzīvē mums apkārt. Šodien un rīt. Un vēl – nevis zūdīties, ka tik labi izveidotās sistēmas nedarbojas, bet paskatīties, vai nav tā, ka mēs darām (un arī turpmāk gribam darīt) to, ko protam, bet būtu jādara tas, kas ir vajadzīgs; tas, kā līdz šim nav bijis; tas, par ko neviens vēl nav iedomājies. Tāda ir šī trauksmainā dzīve – viena liela mācīšanās darba (un pašam savas dzīves) vietā.

Ejam ar skatu nākotnē un realitātes izjūtu, bet arī apjaušot, ka grūtības un panākumi ir bijuši visos laikos un ka tikai cilvēku uzņēmība un drosme ir palīdzējusi mums nonākt tur, kur esam pašlaik. Šajā sakarā visā mācību gada noslēguma burziņā ir vērts nepalaist garām izstādi „Valsts pirms valsts. Atbrīvošanās gadsimts 1817–1918”, kas kopš 22. maija apskatāma Latvijas Nacionālās bibliotēkas ātrijā un I izstāžu zālē Latvijas valsts simtgades programmā. Tas ir koncentrēts, trāpīgs un iespaidīgs stāsts par 100 gadiem pirms Latvijas valsts dibināšanas – gadiem, kas pilnīgi pārveidoja Latvijas sabiedrību un ļāva dzimtajai modernai politiskai nācijai. Tas ir stāsts par dinamisku ceļu no skala līdz spēkstacijai, no dzimtcilvēka līdz politikim, literātam, arhitektam, zinātniekam. Tas ir stāsts par varēšanu, kas rada lepnumu un iedrošina varēt arī šodien. Kā vēsta viens no septiņiem Leonardo da Vinči (*Leonardo da Vinci*) principiem: cilvēkam palīdz „neremdināmi zinātkāra dzīves uztvere un nerimstošas alkas allaž mācīties”. Ar šo domu tad arī vadīsim skolēnus vasaras brīvdienās. Šo attieksmi spēcīnāsim paši sevi. Tad viss izdosies vēl labāk un dzīvot būs interesantāk. ■

Eksperiments: fiziskās aktivitātes iespaido miega kvalitāti

IK DAIGA KĻANSKA

Miegs ir viens no svarīgākajiem labas pašsajūtas un veselības priekšnoteikumiem gan pieaugušajiem, gan bērniem. Ikdienā sportojot un kustībā pavadot vairāk laika, ir ne tikai ciešāks miegs, bet arī vieglāk pamosties no rīta – noskaidrots Latvijas Olimpiskās komitejas (LOK) un SIA „Latvijas mobilais telefons” (LMT) projekta „Sporto visa klase” fizisko aktivitāšu eksperimentā.

Eksperimenta laikā no pagājušā gada novembra līdz šā gada februārim 37 skolēni no Valmieras Pārgaujas sākumskolas 6. klases valkāja mobilo sakaru operatora LMT piešķirtās „Garmin” sporta viedapropes, kas ik dienu fiksēja dalībnieku fizisko aktivitāti un miegā pavadītās stundas. Eksperimenta dalībnieki atbildēja uz aptaujas jautājumiem par saviem gulēšanas, fizisko aktivitāšu un datoru lietošanas paradumiem.

Eksperimenta rezultāti liecina – bērni, kuri piedalījās projektā „Sporto visa klase”, vidēji dienā sporto 20 minūšu vairāk nekā skolēni no paralēlklases, kuri savā ikdienas ritmā neko nemainīja. Projekta dalībnieki daudz labprātāk izvēlas pavadīt laiku fiziskās aktivitātēs un atzīst: lai gan miegā pavadā apmēram tādu pašu – nepietiekamu – stundu skaitu un mostas apmēram vienā laikā ar pārējiem, pamosties ir daudz vieglāk un stundu laikā mazāk nāk miegs.

„Mūsdienu tehnoloģijas, ja tās pareizi lietojam, var būt lielisks palīgs veselīga dzīvesveida ievērošanai. Eksperimenta rezultāti rosina domāt par to, kā bērnus pēc iespējas vairāk iesaistīt dažādās aizraujošās sportiskās aktivitātēs, lai mums izaugtu ne tikai sportiska, bet arī veselīga sabiedrība. Laba miega nozīmi ikdienā jūt arī pieaugušie, tāpēc šāds eksperiments var izrādīties interesants ikvienam, izvērtējot savu ikdienas paradumu saistību ar miega un tātad arī dzīves kvalitāti,” uzsver LMT prezidents **Juris Binde**.

Bērniem ieteicamais miega stundu daudzums ir 9–11 stundas, bet vēlams fizisko aktivitāšu laiks saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas rekomendācijām – vismaz 60 minūšu dienā. Čaklākais sportotājs no eksperimenta dalībniekiem intensīvās fiziskās aktivitātēs pavadījis vidēji 2 stundas 43 minūtes dienā.

„Esmu gandarīts, ka projekts „Sporto visa klase” turpina pilnveidoties un papildu fiziskās aktivitātes kopā ar aizraujošām moderno tehnoloģiju lietošanas iespējām sagādā bērniem prieku brīvajos brīžos. Vienlaikus kopā ar galveno olimpisku atbalstītāju LMT veiktais eksperiments pierāda, ka noteikti jāvelta papildu uzmanība pilnvērtīgas atpūtas režīmam un labam miegam, un šajā uzdevumā

Valmieras Pārgaujas sākumskolas 6.d klases skolēni valkāja LMT piešķirtās „Garmin” sporta viedapropes, kas ik dienu fiksēja dalībnieku fizisko aktivitāti un miegā pavadītās stundas.

sporta nodarbības un intensīvas kustības ir neatsverams palīgs,” atzīst olimpiskais vicečempions un projekta idejas autors LOK ģenerālsēkretārs **Zoržs Tikmers**.

Atšķirības starp projekta „Sporto visa klase” dalībnieku un pārējo skolēnu paradumiem vairākās pozīcijās ir salīdzinoši nelielas: gan starp projekta dalībniekiem, gan viņu skolasbiedriem ir bērni, kuri datoru vai telefonu ekrāniem ik dienas velta vidēji trīs stundas; dienā veikto soļu skaits visiem dalībniekiem vidēji ir tuvu ieteiktajai normai, tomēr projekta dalībnieki šo normu nedaudz pārsniedz, savukārt pārējie skolēni – nesaņem; vidējais miegā pavadīto stundu skaits būtiski neatšķiras – tas ir apmēram 8 stundas. Taču projekta „Sporto visa klase” dalībnieki intensīvās fiziskās aktivitātēs dienā vidēji pavadā par 20 minūtēm vairāk nekā viņu skolasbiedri, labprātāk sporto ārpus obligātajām nodarbībām, arī stundu starpbrīžos izvēlas aktīvu laika pavadīšanas veidu.

Nepietiekams miegs pasliktina mācību rezultātus un izraisa konfliktus

LOK zinātniskā pētījuma „Fiziskā aktivitāte un bērnu vispārējais veselības stāvoklis” vadošā pētniece Rīgas Stradiņa universitātes (RSU) docente **Dace Reihmane** atzīst, ka projekts „Sporto visa klase” veicina kustību prieku ne tikai sporta nodarbību laikā, bet arī ārpus tām un tas ir labs pamats, lai bērni arī turpmāk dzīvē saglabātu fiziski aktīvu dzīvesveidu. Pētniece norāda: „Lielāks pieveikto soļu skaits ne vienmēr nozīmē to, ka ir sasniegta vēlāmā intensitāte, kas nodrošina labvēlīgu ietekmi uz mūsu organismu. Lēni pastaigājošies, sirdsdarbība, elpošana un citas fizioloģiskās funkcijas neizmainās tādā mērā, lai veiktu kādas nozīmīgas pārmaiņas mūsu ķermenī, tāpēc ir jārod iespējas nodrošināt,

ka bērni kustas un dara to intensīvi. Lai sacenstos ar mūsdienu viedo tehnoloģiju piedāvātajām spēlītēm, skolotājiem jābūt ļoti radošiem.”

Taču pētniece arī piebilst – jo vairāk sporto, jo vairāk tas iepatīkas, kļūstot par paradumu, kas pozitīvi ietekmē skolēnu miega kvalitāti. Lai gan visi eksperimenta dalībnieki guļ vidēji 0,7 stundas mazāk par ieteikto normu, brīvdienās gandrīz puse aptaujāto nepieņem noteiktu miega režīmu, bet trešdaļa dodas gulēt pēc pusnakts. „Tādēļ daļa skolēnu sūdzas, ka viņiem no rīta ir grūti pamosties un miegs nāk arī dienas laikā, kā rezultātā pasliktinās spēja koncentrēties, atstājot negatīvu ietekmi uz mācību rezultātiem. Nepietiekama kvalitatīva atpūta ir iemesls konfliktiem, ko bērni bieži vien pat neapzināti izraisa ar skolasbiedriem,” stāsta pētniece. „Pētījumā bija jautājums par to, cik daudz laika skolēni pavadā pie datora, televizora un tālruņa. Vairāki bērni atzina, ka viņi pavadā 1–3 stundas pie katras ierīces. Šāda tendence ir ļoti satraucoša, tādēļ skolotājiem vajadzētu lūgt vecākus rūpīgi sekot bērnu dienas režīmam un ģimenē vienoties par viedierīču lietošanas noteikumiem.” Projekta „Sporto visa klase” dalībnieki biežāk atzīst, ka no rītiem ir viegli pamosties un viņi jūtas labi izgulējušies.

Eksperimenta dalībnieki ir uzrādījuši arī dažus iespaidīgus rezultātus: visi kopā eksperimenta laikā nostaigājuši 3 489 484 soļus jeb aptuveni 1745 kilometrus (attālums no Rīgas līdz Ķelnei), miegā pavadījuši 2407,11 stundu (aptuveni 100 diennakšu jeb ilgāk nekā 3 mēnešus) un sportojuši 23 857 minūtes jeb 16,5 diennaktis.

LOK iniciatīva „Sporto visa klase” notiek ceturto gadu un ir piesaistījusi jau 5240 dalībnieku no 233 klasēm visā Latvijā. Valmieras Pārgaujas sākumskola ir viena no aktīvākajām šā projekta mācību iestādēm, tādēļ eksperimenta da-

LOK zinātniskā pētījuma „Fiziskā aktivitāte un bērnu vispārējais veselības stāvoklis” vadošā pētniece RSU docente **Dace Reihmane** vecākiem iesaka rūpīgi sekot pusaudžu dienas režīmam.

libnieki tika izraudzīti no šīs skolas. Projektā dalībnieku klases papildus mācību programmā iekļautajām divām sporta nodarbībām ik nedēļu sporto arī trīs fakultatīvajās sporta stundās.

Valmieras Pārgaujas sākumskolas 6.d klases sporta skolotāja **Ineta Zviedre** stāsta, ka iniciatīvas „Sporto visa klase” rezultātā skolēni ir fiziski aktīvāki un labāk guļ, savukārt klases audzinātāja **Dzintra Indriksone** atzīst, ka ir grūti izvērtēt, kādu ietekmi sportošanas atstāj uz skolēniem, jo skolā ir četras 6. klases – un katra pilnīgi citādā. „Pateicoties šai iniciatīvai, klase ir kļuvusi saliedētāka. Ikdienu ir raiba, bet atbildīgos brīžos skolēni spēj mobilizēties un rīkoties kā viena komanda,” savus skolēnus uzteic Dz. Indriksone.

Sporta skolotāja stāsta, ka projektā iesaistītajai klasei nedēļā ir divas parastās sporta stundas, viena futbola, viena peldēšanas un viena vispārējās fiziskās sagatavotības stunda. „Skolēni šajos četros gados nekad nav teikuši frāzi: „Ai, atkal tas sports!” Viņi nāk un zina, kas katru dienu ir jādara. Es ceru, ka viņiem jau visai dzīvei būs izveidojies pieradums kustēties. Redzam, ka savi bērni pēc aktīvas dienas guļ daudz labāk nekā tad, ja viņi ir daudz laika pavadījuši pie viedierīcēm,” saka I. Zviedre. Klases audzinātāja piebilst, ka ļoti daudzi skolēni pēc mācību stundām dodas uz treniņiem futbolā, peldēšanā, basketbolā. Sporta skolotāja atceras, ka 3. klasē bijuši tikai daži bērni, kas papildus trenējušies kādā no sporta veidiem, bet tagad ir tikai daži skolēni, kuri netrenējas. Tas liecina, ka šiem bērniem jau ir izveidojusies pozitīva attieksme pret fiziskajām aktivitātēm.

Runājot par trešās sporta stundas nepieciešamību, sporta skolotāja I. Zviedre atzīst, ka to vajadzētu iekļaut skolēnu dienas režīmā. Ja būs tikai dinamiskās pauzes mācību stundās vai starpbrīžos, tad viss paliks, kā ir. „Mūsu sabiedrība

“ Ja sporta stundās galvenais būs tikai rotaļas, prieks, sadarbība un komunikācija, tad kas sargās mūsu valsti?

ir slinka. Jā, mēs redzam, ka cilvēki ir kļuvuši aktīvāki, skrien, nūjo, bet mēs jau neredzam to sabiedrības daļu, kas neiziet no mājām un sēž pie datoriem, televizoriem. Izejot cauri pagalmiem, redzam, cik tukši tie ir. Bērni godīgi atzīst, ka arī brīvdienas viņi pavadā pie datoriem, jo nepatīk iet laukā, arī mamma neiet,” secina sporta skolotāja, atzīstot, ka cerēt uz piecām sporta stundām nedēļā ir velti, un iniciatīvu „Sporto visa klase” vērtē ļoti atzinīgi. „Jaunajā kompetenču pieejā, šķiet, neplāno trīs sporta stundas – viss ir atstāts katras skolas ziņā, bet tikai uz citu mācību priekšmetu stundu samazināšanas rēķina. Bet kurš gan atteiksies, piemēram, no angļu valodas?! Tas būtu jānosaka vienādi visā valstī.

Runājot ar kolēģiem semināros, esam neizpratnē par projekta autoru piedāvājumu katrai skolai izvēlēties, kurus sporta veidus mācīt. Ir jārēķinās, ka skolēni maina skolu, piemēram, iepriekšējā skolā ir mācīta rokasbumba, bet jaunajā skolā tiks vingrot uz paklāja, ko skolēns redzēs pirmo reizi. Mēs vēlamiem atbrīvoties no rāmjiem, bet galarezultātā būs izjaukuši visu, kas ir bijis vērtīgs. Uzskatu, ka ir jābūt arī vienotai vērtēšanai. No normatīviem jau sen esam atteikušies, bet, piemēram, kā lai armijā un iekšlietu struktūrās, kur ir vajadzīgi veseli un fiziski izturīgi jaunieši, novērtē viņus spējas, ja skolā nebūs vienotu prasību un vērtējuma? Ja sporta stundās galvenais būs tikai rotaļas, prieks, sadarbība un komunikācija, tad kas sargās mūsu valsti?” savas pārdomas izsaka I. Zviedre. ■

DVB mācības pilnveidos visu ieinteresēto pušu sadarbībā

IK DAIGA KĻANSKA

Izglītības kvalitātes valsts dienests (IKVD) 17. maijā rīkoja apakšgaldā diskusiju „Labās prakses piemēri darba vidē balstītu (DVB) mācību kvalitātes nodrošināšanai”. Ar savu pieredzi DVB mācību īstenošanā un vērtēšanā dalījās profesionālās izglītības eksperti no Austrijas un DVB mācību īstenošanā no Latvijas.

Atklājot pasākumu, IKVD vadītāja **Inita Juhņeviča** uzsvera, ka kvalitatīva profesionālā izglītība ir DVB izglītība, kur viens skolotājs māca sava amata prasmes jauniešiem: „Runa nav par tehnisku profesijas apgūšanu, bet gan par profesijas filozofiju, par tiem *knifiem*, ko var iemācīties uz vietas, kur ir nepieciešama sadarbība ar profesionāli, labvēlīga attieksme vienam pret otru, lai vairākkārt izmēģinātu darba vietā amata prasmes un paši nonāktu pie secinājuma, kas un kā ir jādara, lai savu darbu veiktu kvalitatīvi, ātri un efektīvi. Manuprāt, DVB mācības ir tās, kas notiek pa istam, kas cilvēkam noder visu dzīvi.”

Austrijā pusaudzīm jānoslēdz līgums ar uzņēmumu pirms profesijas apguves

ARQA-VET (institūcija, kura Austrijā pilda Eiropas kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūras profesionālajā izglītībā un tālākizglītībā (*European Quality Assurance in Vocational Education and Training – EQAVET*) kontaktpunkta funkcijas; tā ir viena no jomām arī IKVD darbībā Latvijā) vadītājs **Francs Gramlingers** (*Franz Gramlinger*), sākot savas valsts izglītības sistēmas izklāstu, atzīst, ka tā ir sarežģīta. Austrijā ir obligāta 9. klašu izglītība, pēc tās iegūšanas 23 % jauniešu turpina mācības vidusskolās, bet pārējie izvēlas apgūt profesiju vai nu pilna, vai arī nepilna laika mācībās profesionālās izglītības iestādēs, kā arī koledžās. F. Gramlingers uzsver, ka Austrijā ir svarīgi, lai katrs jauniešs atrastu savu vietu dzīvē un spētu sevi nodrošināt.

„Mums ir ļoti zems bezdarba procents, un tas zināmā mērā ir, pateicoties pārdomātai izglītības sistēmai. Duālajā izglītības sistēmā jaunieši var apgūt 198 profesijas. Mācību plāni ir izstrādāti 200 profesijām. Profesionālā izglītība ir sadalīta trijos etapos. Ja jauniešs nevēlas mācīties vai viņam neveicas mācībās, viņš kļūst par mācekli un profesijai raksturīgās prasmes četras dienas apgūst uzņēmumā, vienu dienu mācās teoriju skolā. Savukārt pilna laika mācībās profesionālajās skolās jaunieši mācās 3–4 gadus, koledžās – 5 gadus, iegūstot tiesības turpināt studijas

augstskolā. Koledžas izglītību iegūst, piemēram, bērnudārzu skolotāji, tūrisma nozarē strādājošie,” stāsta F. Gramlingers, norādot, ka mācekļiem vispirms ir jāatrod uzņēmums, kurā katrs varēs mācīties un sākt darbu, – tikai ar šādu uzņēmuma līgumu jauniešs var iestāties skolā. Pusaudžiem, kuriem neveicas atrast uzņēmumu, tiek nodrošinātas atsevišķas mācības, lai palīdzētu sasniegt rezultātu. „Mūsdienās mācekļu apmācību var apvienot ar iespēju iegūt vidējo izglītību. Pirms vairākiem gadiem arī Austrijā mācekļiem nebija laba slava, jo tas nozīmēja, ka visu darba dzīvi būsi melnstrādnieks, bet tagad gan vecāku, gan sabiedrības attieksme ir mainījusies,” piebilst eksperts.

Austrijā jauniešs, mācoties profesionālajā skolā, pirmajā gadā saņem vienu trešdaļu, bet turpmākajos gados – divas trešdaļas no darbinieka algas. Tas ļoti motivē apgūt profesiju.

Meistari ir ieinteresēti strādāt ar jauniešiem, jo arī viņi var ko mācīties no praktiskajiem, piemēram, IT izmantošanu. Lai meistars iegūtu tiesības strādāt ar jauniešu, viņam ir nedēļu ilgas pedagoģijas mācības, pēc kurām ir jānokārto eksāmens. Austrijā saniektis pie klienta visbiežāk ieradies kopā ar mācekli, tas pats notiek arī frizētāvā. Jaunieši izvēlētajai profesijai vajadzīgās prasmes apgūst reālā darba vidē.

Visiem uzņēmumiem ir vienāda mācību programma, kas māceklim ir jāapgūst, tādējādi tiek garantēts, ka visiem būs iegūtas profesijai nepieciešamās zināšanas un prasmes.

Kopā ar vairākām citām valstīm Austrija ir izveidojusi mājaslapu <https://apprenticeship-toolbox.eu/>, kurā ir iespējams iepazīt dažādu valstu pieredzi DVB mācībās.

Austrijas Tirdzniecības un rūpniecības mācību pētījumu institūta vecākais eksperts **Markus Milners** (*Markus Müller*) informēja, ka institūta, kurš dibināts 1975. gadā, mērķis ir sadarboties ar uzņēmumiem, pētīt to vajadzības, lai tos nodrošinātu ar augsti kvalificētiem speciālistiem. Institūts konsultē jauniešus, lai viņi varētu veiksmīgi izvēlēties savām spējām un interesēm atbilstīgāko profesiju, satikt darba devēju, atrast prakses vietas.

Latvijā jāpilnveido likumdošana

Profesionālās izglītības kompetences centra (PIKC) „Liepājas Valsts tehnikums” (LVT) direktors **Agris Ruperts**, sākot stāstīt savu pieredzi DVB mācību īstenošanā, diskusijas dalībniekiem atgādināja, ka profesionālās izglītības iestādēm ir jāmainās un

FOTO: no SIA „Nemo” arhīva

SIA „Nemo” mācību klasē jaunieši apgūst šuvēja darbam nepieciešamās zināšanas un prasmes.

jāmeklē jaunas pieejas – biznesa cikls 21. gadsimtā ir piecas reizes īsāks, salīdzinot ar industriālo laikmetu, tādēļ izmaiņas izglītības programmās nevar īstenot 15–20 gadu laikā, piemēram, skolēnu mācību uzņēmumam viss biznesa cikls no uzņēmuma dibināšanas līdz likvidācijai ir jāīsteno viena mācību gada laikā.

Direktors par savas izglītības iestādes moto izvēlējies „Darīt to, ko vajag, nevis to, ko protam”. Lai šo pieeju īstenotu dzīvē, viņš sadarbībā ar Liepājas pašvaldību noskaidrojis, kādi uzņēmumi darbojas Liepājas biznesa centrā, kuru profesiju darbinieki viņiem ir nepieciešami, un sagatavojis LVT piedāvājumu, ko iesniedzis pašvaldībai, lai tā sarunās ar investoriem varētu informēt viņus par kvalificēta darbspēka sagatavošanas iespējām, piemēram loģistikā. Savukārt metālapstrādes uzņēmumiem tiek piedāvāta iespēja darbiniekiem profesionāli pilnveidoties, tādējādi ir sagatavoti 60 speciālisti. „Pateicoties Eiropas struktūrfondu ieguldījumiem profesionālo skolu modernizācijā, LVT var piedāvāt modernas iekārtas un labi sagatavotus speciālistus. Ir jāseko vietējo darba devēju prasībām, jāapzina un jāizmanto reģionā pieejamie resursi. Svarīga ir sadarbība gan ar valsts institūcijām, pašvaldībām, gan ārvalstu investoriem,” uzsver A. Ruperts.

Šūšanas uzņēmuma SIA „Nemo” īpašniece **Inga Zemdega-Grāpe** uzsaka, ka DVB izglītība ir reālākais veids, kā uzņēmējs var atrast un sagatavot sava uzņēmuma specifiskai atbilstīgus darbiniekus. Viņa ir pateicīga sadarbībai ar PIKC „Rīgas Valsts tehnikums” direktori Dagniju Vanagu – rezultātā kopš 2017. gada rudens uzņēmumā tiek īstenotas

DVB mācības. Uzņēmums atrodas Krāslavā, un tam ir filiāles arī Gulbenē, Daugavpilī un Ludzā. Tā kā mazpilsētās strauji samazinās iedzīvotāju skaits, uzņēmumam ilgstoši trūkst speciālistu. „Ja kāds jauniešs aiziet mācīties uz Rīgu, tad viņš tur arī paliek. Nodarbinātības valsts aģentūras rīkoti kursi šuvējiem nodrošina šūšanu hobijs līmenī mājās, bet es neloloju ilūzijas, ka šie cilvēki nāks strādāt uz uzņēmumu, kur ir noteikts darba ritms, kam viņi nav gatavi un ko viņi nevēlas. Tā ir veltīga līdzekļu tērēšana. Mana vienīgā cerība ir DVB mācības.

Problēmu netrūkst. 21. gadsimta jauniešiem ir vāja motivācija darbam. Viņi nesaprot, ka uz darbu ir jānāk katru dienu noteiktā laikā, nevis tad, kad pamostas vai gribas. Lai jauniešiem iemācītu darba dzīves ieradumus, darbaudzinātājiem ir jāiegulda milzīgs darbs. Es maksāju prēmiju par to, ka jauniešs ir atnācis uz darbu, ka viņš ir centīgs un kvalitatīvi strādā, jo citu izeju es nesaskatu,” savā pieredzē dalās uzņēmēja. Viņa domā, ka vajadzētu pilnveidot likumdošanu, lai līgumi starp uzņēmumu, izglītības iestādi un jauniešu nebūtu formāli, bet atbilstu realitātei un tajos būtu definēti skaidri mērķi. Ir svarīgi panākt jaunieša ieinteresētību gan ar pozitīvu motivāciju, gan juridisku atbildību, tāpēc ka uzņēmuma mērķis ir prasmīgi darbinieki uzņēmumā arī pēc apmācības gada.

SIA „Jelgavas tipogrāfija” valdes loceklis **Juris Sīlis** ir pārliecināts, ka uzņēmumiem ir jāuzņemas atbildība par to ietekmi uz sabiedrību. Lai jauniešim būtu reāls priekšstats gan par savām spējām, gan arī profesijām un uzņēmumiem, viņam ir jābūt pieejamām kvalitatīvām karjeras konsultāci-

jām jau agrīnā vecumposmā. J. Sīlis atbalsta pieeju, ka jauniešs vispirms atrod uzņēmumu, kurā viņš vēlas un var strādāt, un tikai tad nonāk izglītības iestādē, lai apgūtu teorētiskās zināšanas. Uzņēmuma pārstāvis uzskata, ka, tā kā daudziem jauniešiem ir ļoti ierobežoti finanšu līdzekļi, jauniešiem būtu jāmaksā darba alga, nevis stipendija – tas gan motivētu viņus, gan ļautu viņiem uzsākt patstāvīgu dzīvi.

Ir jācaurskata Darba likums, lai pēc iespējas ērtāk risinātu darba un mācību saikni. Modulāra, DVB izglītība ir labākais profesionālās izglītības risinājums daudzās nozarēs. Runājot par mācību programmu akreditāciju, J. Sīlis uzsver, ka programmu vērtēšanā ir jāiesaista uzņēmēji, akreditācijā – dažādu nozaru un institūciju speciālisti. Vērtējot studentu sasniegumus, gan skolām, gan uzņēmējiem ir jābūt vienādam atbildības līmenim, turklāt ir svarīgi, kā jauniešiem ir veicies mācību laikā, ne tikai noslēguma darbā. J. Sīlis uzskata – DVB izglītības koncepciju nedrīkst vienādi attiecināt uz visām nozarēm, uzņēmumu veidiem un reģioniem, tāpēc ka katram ir sava specifika, ko ir būtiski respektēt.

Diskusija tika rīkota Eiropas Komisijas Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildāģentūras (EACEA) programmas „Erasmus+” projektā „Action Grant 2016 – Support to the European Quality Assurance in Vocational Education and Training National Reference Points” (Nr. 586500-EPP-1-2017-1-LV-EPPKA3-EQAVET-NRP). ■

„Uguntiņai” – 70

IK VITA PĻAVIŅA

Bērnu un jauniešu centra (BJC) „Rīgas skolēnu pils” tautas deju ansamblis (TDA) „Uguntiņa” (dibināts 1948. gadā) ir viens no senākajiem, tradīcijām bagātākajiem un labākajiem bērnu deju kolektīviem valstī. Tajā darbojas 200 bērnu, sākot ar triju gadu vecumu. Deju ansamblis, pie kura šūpuļa stāvējusi un 58 gadus tā skolotāja bijusi **Audiona Līvintāle**, šodien **Gitas Ūdres** vadībā priecē skatītājus ar raitu dejas soli latviešu tautas un cittautu dejās.

Papildus dažādu tautu dejām kolektīva repertuārā ir iekļautas sižetiskas dejas, horeogrāfiskas ainiņas, bērnu baleta pilnmetrāžas uzvedumi, kas veidoti pēc pasaku motīviem, – „Spridītis”, „Dzeltenais stārķis”, „Čipolino”, „Lolitas brīnumputns”, „Kaķīša dzirnavas”, „Īkstīte”.

TDA „Uguntiņa” daudz koncertē un kopš 1963. gada regulāri uzstājas Latvijas Nacionālajā operā, Latvijas Nacionālajā teātrī, kā arī piedalās konkursos un festivālos ne tikai Latvijā, bet arī ārzemēs. Ar lieliem panākumiem ansamblis ir pārstāvējis mūsu valsti Krievijā, Polijā, Vācijā, Bulgārijā, Dienvidslāvijā, Somijā, Zviedrijā, Austrijā, Lielbritānijā, Francijā, Čehijā, Dānijā, Turcijā, Norvēģijā, Spānijā, Portugālē, Slovākijā, Serbijā, Bulgārijā, Kazahstānā,

“TDA „Uguntiņa” ir īpašs ar to, ka paralēli latviešu tautas dejām tā repertuārā ir arī daudzas cittautu dejas, sižetiskās ainiņas un bērnu baleti, turklāt visas ansambļa pedagoģes ir bijušās ansambļa dejotājas.

FOTO: www.tdauguntina.lv

BJC „Rīgas skolēnu pils” TDA „Uguntiņa” ir viens no valstī senākajiem, tradīcijām bagātākajiem un labākajiem bērnu deju kolektīviem, kurā darbojas 200 bērnu, sākot ar triju gadu vecumu.

Itālijā. Tas regulāri piedalās Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkos un Vispārējos latviešu dziesmu un deju svētkos.

Laika gaitā aktīvākie, labākie un entuziastiskākie dejotāji, kuru vecums vairs neļauj piedalīties bērnu kolektīva darbībā, toreizējā skolotāja **Jura Čakana** virsvadībā apvienojās, 2009. gada rudenī izveidojot jauniešu grupu. Tās repertuārā ir gan tradicionālas un netradicionālas latviešu tautas dejas, gan plašs un bagātīgs cittautu deju klāsts. Apzinoties grupas augsto tehniskās sagatavotības līmeni, jaunieši ir gatavi atsaukties uz dažādiem radošiem piedāvājumiem.

Īpašs ar daudzveidīgo deju repertuāru

Pašreizējā „Uguntiņas” vadītāja G. Ūdre kolektīvā par skolotāju sāka strādāt 1979. gadā, bet par ansambļa māksliniecisko vadītāju – 1988. gadā. Viņasprāt, TDA „Uguntiņa” ir īpašs ar to, ka paralēli latviešu tautas dejām tā repertuārā ir arī daudzas cittautu dejas, sižetiskās ainiņas un bērnu baleti, turklāt visas ansambļa pe-

dagoģes – G. Ūdre, **Sabine Ūdre**, **Inga Čakāne**, **Ilze Buzjuka** – ir bijušās ansambļa dejotājas. „Tādējādi gadu gaitā ir iespēja maksimāli saglabāt ansambļa tradīcijas un vērtības,” secina G. Ūdre, norādot, ka laiks ir stiprinājis kolektīva garu. „Kā teica Rainis – „pastāvēs, kas pārvērtīsies”! Arī „Uguntiņa” iet līdzī laimam gan repertuāra, gan visādā citā ziņā, tomēr – saglabājot savu īpašo raksturu it visā. Tieši tāpēc aktuālajā repertuārā vienmēr būs balanss starp jaunradi un zelta fondu. „Uguntiņas” gara stiprumu neapšaubāmi apliecina arī dejojot gribošie ansambļa absolventi, kas ik pa pieciem gadiem piedalās jubilejas koncertos, daudzi jau kopā ar saviem bērniem un pat mazbērniem.”

Pastāvēt ļauj pēctecība

Uz jautājumu, kāpēc kolektīvs pastāv jau 70 gadu, G. Ūdre atbild: „Tāpēc, ka esam kā viena liela ģimene. Šeit tiek iegūta labākā un stiprākā draudzība, kas saglabājas mūža garumā. Bijušie dejotāji ved savus bērnus uz mūsu deju kolektīvu, un viņi pēc laika –

FOTO: Guntis Lazdāns

2009. gada rudenī izveidojās jauniešu grupa. Tās repertuārā ir gan tradicionālas un netradicionālas latviešu tautas dejas, gan arī plašs un bagātīgs cittautu deju klāsts. Apzinoties grupas augsto tehniskās sagatavotības līmeni, jaunieši ir gatavi atsaukties uz dažādiem radošiem piedāvājumiem.

atkal savus bērnus. „Uguntiņa” ir noteikta kvalitātes zīme.”

Ansambļa vadītāja secina, ka salīdzinājumā ar ansambļa pirmsākumiem dejotāju ir daudz vairāk, tomēr tas ir arī tāpēc, ka „tagad bērni sāk dejojot jau ar triju, četrus gadu vecumu, savukārt agrāk dejošanu varēja uzsākt tikai skolas vecumā. Turklāt, ievērojot vispārējo aizraušanos ar tautas dejām Latvijā kopumā, pēdējos gados ir palielinājies arī vecums, līdz kuram audzēkņi dejojot ansamblī”.

Dzimšanas dienas svinības Latvijas Nacionālajā teātrī

„Uguntiņa” savu 70. jubileju svinēja ar vērienīgu lieliskā koncertu Latvijas Nacionālajā teātrī 4. maijā. Tajā piedalījās vairāk nekā 200 esošo un bijušo dejotāju, kas izdejoja savas mīlākās dejas gan no zelta fonda, gan pašreizējā repertuāra. Bija arī jaunrade.

„Skatītāji mūs lutināja ar sirsnīgiem aplausiem, un teātri valdīja īsta svētku gaisotne. Savukārt 5. maijā mēs kopīgi dejojām un griezām lielo jubilejas torti svinīgajā ballē,” atceras G. Ūdre.

Gatavi nākamajai piecgadei

Kā norāda kolektīva vadītāja, laiks līdz Vispārējiem latviešu dziesmu un deju svētkiem ansambļa dejotājiem ir ļoti saņemts – plānā ir vairāki lieli koncerti un ārzemju braucieni. Tiesa, arī paši svētki solās būt saņemti un aizraujoši, jo „Uguntiņa” dejos visās deju programmās Daugavas stadionā un arēnā „Rīga”, kā arī piedalīsies dažādos simtgadības programmas pasākumos.

„Ja runājam par tālāku nākotni – sāksim jaunu piecgades ciklu. Tajā būs gan koncerts „Uguntiņa” un draugi”, kurā piedalīsies mūsu draugi – dažādu deju žanru kolektīvi no vairākām valstīm, gan ikgadējie sadraudzības koncerti kopā ar deju kolektīviem „Dzintariņš” un „Dzirkstelīte”, protams, arī Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki, kā arī daudzi citi konkursi, festivāli un braucieni. Un piecgadi, kā vienmēr, noslēgsim ar jubilejas koncertu un dziesmu un deju svētkiem,” stāsta „Uguntiņas” vadītāja G. Ūdre. ■

Horeogrāfiskajam ansamblim „Pērlīte” – 40 gadu

IK IVETA EIHE

BJC „Daugmale” interešu izglītības metodiķe, kultūras pasākumu organizatore

Bērnu un jauniešu centra (BJC) „Daugmale” horeogrāfiskais ansamblis „Pērlīte” šopavasar ar diviem vērienīgiem koncertiem divās kultūras pilīs – „Ziemeļblāzma” un VEF – svinēja savu 40 gadu jubileju.

Ansamblis „Pērlīte” tika dibināts 1978. gadā Rīgā, Latgales priekšpilsētā, mūsdienās zināmajā BJC „Daugmale” ēkā, kas atrodas netālu no pilsētas centra. Deju kolektīva dibinātāja ir **Tatjana Sapronova**. Šodien deju prasmi horeogrāfiskajā ansamblī „Pērlīte” apgūst 150 bērnu vecumā no 4 līdz 25 gadiem. Deju repertuārā ir latviešu etnogrāfiskās un skatuves dejas, cittautu dejas, modernās sižetu dejas, kuru pa-

FOTO: no BJC „Daugmale” arhīva

40 gadu laikā deju kolektīvs „Pērlīte” ir demonstrējis savu meistarību un krāsaino kostīmu dažādības paleti gan Latvijā, gan tālu aiz tās robežām.

matā ir klasika, raksturdeja un mūsdienu stili.

Meistarība starptautiskā līmenī

40 gadu laikā deju kolektīvs „Pērlīte” ir demonstrējis savu meistarību un krāsaino kostīmu dažādības paleti gan Latvijā, gan tālu aiz tās robežām. Kolektīvs šogad saņēma 1. un 3. vietu Lie-

tuvas tautisko deju konkursfestivālā „Pumpurēliai 2018”. „Pērlītes” dejotāji ir 1. pakāpes laureāti Starptautiskajā deju forumā „Rīga” gan 2017., gan 2018. gadā, savukārt III starptautiskajā deju un horeogrāfijas konkursfestivālā „Grand Prix 2017” ir iegūta 1. un 2. vieta. Baltijas starptautiskajā bērnu un jauniešu radošuma konkursā „Дебют 2017” „Pērlītes” dejotāji ieguva 1. un

3. vietu, kolektīvs ir arī 2. pakāpes laureāts, 1. pakāpes diploma un speciālbaldas ieguvējs konkursā „Народные истоки” pat tik tālā vietā kā Soči. Jā, un šie ir vien daži sasniegumi pēdējā pusgada laikā! Uzskaitījumu var turpināt ar 2. vietas iegūšanu Baltijas vokāla un horeogrāfijas konkursā „Heart of Riga”, zelta grupas titulu guvumu deju festivālā „Golden Dancer 2016” un

„Golden Dancer 2017”; dejotāji ir 2. vietas laureāti, 1. vietas diplomu un speciālbaldas ieguvēji Starptautiskajā daiļrades festivālā „Baltic Stage”, 1. vietas laureāti un „Grand Prix” ieguvēji konkursā „Talentu pasaule” Šauļos. Esam lepni, ka horeogrāfiskais ansamblis „Pērlīte” 2015. gadā piedalījās XI Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkos. Un cik apbalvojumu ir izcīnīts

40 gados – iedomājieties paši!

Varam lepoties ar to, ka 40 gadu laikā horeogrāfisko ansamblī „Pērlīte” ir vadījuši vien trīs cilvēki – kolektīva pirmā vadītāja T. Sapronova un pašlaik strādājošās kolektīva vadītājas **Diāna Gorska** un **Marina Dumberga**, kuras pašas ir T. Sapronovas bijušās audzēknes. Kolektīva koncertmeistars ir **Māris Ivanovs**. ■

Āgenskalna sākumskolas deju kolektīvam „Āģītis” – 10 gadu

IK INETA SVILĀNE

Rīgas interešu izglītības metodiskā centra Kurzemes rajona un Zemgales priekšpilsētas tautas deju jomas metodiķe

Āgenskalna sākumskolas deju kolektīvs „Āģītis” ir dibināts 2008. gadā un šogad ar koncertu Rīgas Stradiņa universitātes aulā svinēja sava 10. darbības gada jubileju. Kolektīva vadītāja ir **Evija Urbanoviča**.

Iesākums bija pavisam neliels – vien četri pāri, iztiekot bez tautastērpiem, izdejoja pirmo deju skolas pasākumā. Pašlaik kolektīvā aktīvi darbojas jau 150 dejotāju no 1. līdz 6. klasei. Pateicoties skolas un pašvaldības atbalstam, ir darināti krāšņi tautastērpi visām kolektīva grupām.

„Āģitim” ir aktīva koncertdarbība – sadraudzības koncerti

un dalība lielajos deju notikumos. Spilgtākais no tiem ir piedalīšanās 2015. gada XI Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkos, kuros deju kolektīvs „Āģītis” bija starp tautas deju kolektīvu laureātiem un piedalījās laureātu koncertā Dailes teātrī. 2016. gadā Valsts izglītības satura centra rīkotajā bērnu un skolu jaunatnes jaunrades deju konkursā „Mēs un deja” E. Urbanovičas deja „Iet kaza ragaina” ieguva 2. vietu, savukārt deja „Teci rikšus kumeliņi” – atzinības rakstu. Pirms gada šīs dejas tika izdejošanas 3. Rīgas izglītības iestāžu deju svētkos „Trejdeviņi gaismas tilti”.

Esam lepni par deju kolektīva vadītājas kvalitatīvo darbu, ko novērtē arī pilsētā – 2016. gadā E. Urbanoviča ieguva Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta gada balvu interešu izglītībā. ■

FOTO: no deju kolektīva „Āģītis” arhīva

„Āģīša” dejotāji ar kolektīva vadītāju Eviju Urbanoviču. Pašlaik kolektīvā aktīvi darbojas jau 150 dejotāju no 1. līdz 6. klasei.

Rīgas Angļu ģimnāzijas un TDA „Līgo” bērnu studija svin 10 gadu jubileju

IK INETA BĒRZIŅA

Rīgas interešu izglītības metodiskā centra tautas deju metodiskās apvienības vadītāja

Tālajā 2008. gadā tika dibināta jaunākā tautas deju ansamblī (TDA) „Līgo” paaudze. Nebija viegli atrast vietu, ko saukt par mājām, kur mācīties pirmos dejas

“ Ne velti saka – kokam, lai tas augtu, ir vajadzīgas spēcīgas saknes. Tādas ir arī mazajiem un nu jau jauniešu studijā dejojošajiem dejotājiem.

FOTO: Mareks Gaļinovskis

10 gadu laikā „Līgo” bērnu studija ir izaugusi līdz 335 dejotājiem 10 dažādu vecumu grupās – no divu gadu vecuma līdz pat vidusskolas jauniešiem.

soļus un spodrināt tos, taču pēc ilgiem meklējumiem savā azotē kolektīvu draudzīgi pieņēma Rīgas Angļu ģimnāzija. Kopš tā

brīža ansamblim tika dots nosaukums „Rīgas Angļu ģimnāzijas un tautas deju ansamblis „Līgo” bērnu studija”.

Tolaik četrās vecuma grupās dejoja 84 dejotāji vecumā no diviem līdz 10 gadiem (3. klasei). Kopš tā laika „Līgo” bērnu studi-

ja ir izaugusi līdz 335 dejotājiem 10 dažādu vecumu grupās – no divu gadu vecuma līdz pat vidusskolas jauniešiem.

8. aprīlī VEF kultūras pili notika Rīgas Angļu ģimnāzijas un TDA „Līgo” bērnu studijas 10 gadu jubilejas koncerts „No saknītes es izaugu”. Kolektīvs šo gadu laikā ir pamatīgi audzis. Ne velti saka – kokam, lai tas augtu, ir vajadzīgas spēcīgas saknes. Tādas ir arī mazajiem un nu jau jauniešu studijā dejojošajiem dejotājiem. 10 dejotāju grupas vada kolektīva mākslinieciskā vadītāja **Anita Pielēna-Pelēna** kopā ar deju pedagoģi **Agnesi Lebedinu**, savukārt TDA „Līgo” jauniešu studijā par deju pedagogu strādā **Andis Lagzdīns**.

Koncertā tika izdejota 51 deja. Kopā ar mazajiem dejotājiem uz skatuves kāpa arī TDA „Līgo” vidējās paaudzes deju kolektīva „Sen līgo” dejotāji. Daudz laimes jubilejā! Turpiniet augt, zarot un lapot! ■

Kad rūp un ir svarīgs ikviens bērns

IK ILZE BRINKMANE

„Jūs jau strādājat kompetenču pieejā, ņemat vērā to, kas vajadzīgs bērnam gan patlaban, gan turpmāk, tādēļ liels paldies pedagogiem par īstenotajām radošajām un daudzveidīgajām nodarbībām un aktivitātēm, uzlabojot skolēnu ar mācīšanās traucējumiem, ar mācību grūtībām, ar vispārējiem vai augstiem sasniegumiem mācību stundās individuālās kompetences un mācību sasniegumus. Šodien, skatoties pasākuma norisē, redzējām, kā praksē darbojas alternatīvās mācību formas, stratēģijas un metodes, kā nepiespiestā gaisotnē, ar lielu labvēlību un ticību bērnu spējām un varēšanai mācību procesu var padarīt bērnam saprotamu, aktīvu un jēgpilnu. Redzējām bērnu vienotību un sadarbību, piemēram, kopīgā dejā vai viktorinā, kad visi ir līdzdalīgi un atbildīgi rezultātu sasniegšanā. To varēja izjust ikvienā darba stacijā, jo bērni zina, kas jādara, uzdevumi ir interesanti un viņu vecumam atbilstoši,” stāsta Rīgas domes (RD) izglītības, kultūras un sporta departamenta (IKSD) izglītības pārvaldes vispārējās izglītības skolu nodaļas galvenā speciāliste eksperte **Zane Doniņa**, uzrunājot Rīgas Ziepniekkalna sākumskolas skolotājus viņu organizētajā mākslas festivālā „Pa varavīksnes tiltu pretī Latvijas simtgadei”. 9. maija pasākums bija viena no aktivitātēm, ko skola realizē Eiropas Sociālā fonda (ESF) projekta „Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” īstenošanā.

Papildu iespējas un intensīvs darbs

Kā informē Z. Doniņa, iesaistīties projektā bija aicinātas vairāk nekā 50 no 114 Rīgas skolām, bet pieteikumu iesniedza 34. Izvēles kritēriji: pedagogi ir radoši, domā par skolēnu interesēm un iespējām, ievērojot dažādās skolēnu spējas un vajadzības un mērķtiecīgi kompensējot tās vajadzības, kuras skolēnam ikdienas mācību darbā traucē sasniegt augstākus mācību rezultātus, kā arī redz katrā bērņā personību un ir pārliecināti, ka darboties un attīstīt savas prasmes un spējas var ikviens bērns.

„Jau mākslas festivāla pirmā aktivitāte „Skani, mana valodiņa” apliecināja, ka bērni ir ļoti labi sagatavojušies. Lai gan bija arī zināma nedrošība un uztraukums, redzējām bērnus, kuri mācās, vingrinās, gūst pieredzi. Bija patīkami dzirdēt, ka 22 skolotāji, kuri ir iesaistījušies projektā, aizrautīgi dalās ar savām idejām, liek lietā pieredzi un prot sadarboties,” secina Z. Doniņa. RD IKSD sporta un interešu izglītības iestāžu nodaļas interešu izglītības programmu vadītāja **Inga Sidorčika-Boboviča** norāda, ka projekts ir

Mākslas festivāla „Pa varavīksnes tiltu pretī Latvijas simtgadei” pirmā radošā izpausme „Skani, mana valodiņa” apliecināja, ka bērni ir ļoti labi sagatavojušies – viņi aizrautīgi deklamēja un dziedāja.

“Projekts ir ļoti komplicēts, tomēr veiksmīgi attīstās tāpēc, ka ļauj skolotājiem sadarboties un tas notiek bērnu labā.

Ļoti komplicēts, tomēr veiksmīgi attīstās tāpēc, ka ļauj skolotājiem sadarboties un tas notiek bērnu labā.

Rīgas Ziepniekkalna sākumskolas direktores vietniece un projekta koordinatore **Anda Apsīte** atzīst, ka iesaiste paver jaunas iespējas, bet tai neapšaubāmi ir vajadzīgs arī liels enerģijas un laika ieguldījums. „Piemēram, gatavojoties mākslas festivālam, divus mēnešus plānoju soli pa solim gan laika grafiku, gan kopīgas saņaksmes. Projektā bija iecerēts, no kurām nācās arī atteikties, jo nedrīkstēja piedalīties skolotāji, kuri tādējādi būtu nodarbināti vairāk par 40 darba stundām nedēļā, lai gan skolotāji visbiežāk strādā visu diennakti – domas galvā rosās visu laiku,” stāsta A. Apsīte. Viņa apstiprina, ka projektā piešķirtās finanses palīdz nodrošināt individuālas konsultācijas bērniem ar mācīšanās grūtībām – to ne vienmēr var īstenot, ja finansējums un cilvēkresursi ir ierobežoti.

Angļu valodas skolotāja **Iveta Jākobsons** atgādina, cik nozīmīga ir iespēja nodrošināt individuālas konsultācijas, īpaši bērniem ar mācīšanās grūtībām. Pati skolotāja kursos esot apguvusi jaunas metodes, kā veicināt lasītprasmi. Piemēram, kādam 6. klases skolēnam ilgstošas slimības dēļ bija

1.–5. klases skolēnus no vienas septiņu krāsu nodarbību vietas uz nākamo pavadīja sestklasnieki. Visi zina, ka, izpildot radošos uzdevumus, saņems dažādu krāsu papīra loksnes, kas veidos košu varavīksni, un beigās gaida arī balvas.

Valodas stendā skolotāja Iveta Jākobsons skaidro veicamo uzdevumu – no dažādiem aploksneņš atrodamiem burtiem ir jāsaliek Latvijas pilsētu vārdi.

Pateicoties projekta līdzekļiem, ir sagādāti binokļi, notiek putnu vērošana, bet dabaszinību skolotājs un putnu pazinējs ornitologs Jānis Brikmāns šoreiz lūdz pazīt izbāžņus.

Mājturības un tehnoloģiju skolotāja Andra Podāna mudināti, skolēni paši no koka klucīšiem izveidoja spēli, kas palīdz izprast trīs dimensijas, bet robotikai veltītajā zaļajā teltī ar koka klucīšiem jāsānīk konkrēts algoritms.

Zēnus aizrauj sports, un Rīgas Ziepniekkalna sākumskolā īpaši iecienīts ir florbols.

„Katrs baltā papīra kvadrātiņš ir pusotru centimetru garš un plats, tādēļ vispirms ir kārtīgi jānomēra un jāizgriež. Pēc tam tos uzlīmējam uz karmīnsarkanā papīra pamatnes un veidojam dažādus latvju rakstus. Tā spēlējam rūtīņu spēles, kas bērniem ļoti patīk,” notiekošo prāta spēļu stendā skaidro matemātikas skolotāja Andžela Trauberģa.

grūtības angļu valodas apguvē. „Iedrošinot un papildus kopīgi strādājot, redzu progresu, to, kā zēns ir ieguvis pārliecību par sevi, – ir uzlabojusies lasītprasme, viņš sekmīgi risina krustvārdu miklas, jau var aktīvi iesaistīties klases darbā,” pozitīvo pieredzi atklāj I. Jākobsone.

Mākslas festivāls – alternatīvs mācīšanās veids

Protams, ne visu dzīvē nosaka nauda, un to mēs, laikraksta pārstāvji, varējām vērot arī mākslas festivālā „Pa varavīksnes tiltu pretī Latvijas simtgadei” norisē saulainajā maija pēcpusdienā, kad skolēni un skolotāji kūsāja no enerģijas un darbošanās prieka. 1.–5. klases skolēnus no vienas septiņu krāsu nodarbību vietas uz nākamo pavadīja jau lielākie sestklasnieki. Visi zina, ka, izpildot radošos uzdevumus, saņemam dažādu krāsu papīra loksnes, kas veidos košu varavīksni, un beigās gaida arī balvas.

Vispirms skolas lielajā zālē skatāmies un klausāmies bērnu skandētos dzejoļus un dziedātās dziesmas, jo tā ir pirmā festivāla radošā izpausme: „Pulkstenim ir tāda dziesma: tink, tink, / Zilītei

ir tāda dziesma: pink, pink...”; „Tu esi laimīgs pasaulē, kur laime pašam jāmeklē...”

Sākumskolas skolotāja **Marita Buškova** akcentē pozitīvo: „Sākumā bija grūti, bet patlaban bērni nebaidās iznākt klases priekšā, darbojas ar lielu prieku, vēlas būt uz skatuves. Ir aizkustinoši, kad pirmklasnieki nāk klāt un jautā: „Vai šodien arī būs „Skani, mana valodiņa?””

Tad visi tiek aicināti doties uz skolas pagalmu, kur seko pārējie notikumi jeb darbošanās septiņās radošajās darbnīcās.

Ar valodas uzdevumiem sagaida skolotājas **Juta Barkane, Solvita Āre, Inese Adijāne** un arī I. Jākobsone. No dažādiem burtiem ir jāsaliek Latvijas pilsētu vārdi. Reizēm nebēdnis vējš aizpūš izgrieztās papīra lapiņas, bet bērni veikli tās noķer un mēģina ātri veikt uzdevu, jo tuvojas nākamā klase... Veiksmīnieki saņem oranžas krāsas loksni.

Projektā skolotāji varēja papildus izglītoties, piemēram, mājturības un tehnoloģiju skolotājs **Andris Podāns** apguva robotiku un lego robotiku. Pagalma attālkajā stūrī ir uzlieta telts (notiekošā ir tumši zaļā krāsa), kur

dalībniekus sagaida A. Podāns un notiek viss par un ap robotiku. Jautāts par redzamo iekārtu, skolotājs atklāj: „Piedāvāju ideju, un bērni paši no koka klucīšiem lēnām un pamatīgi izveidoja spēli, kas palīdz izprast trīs dimensijas. Mazajiem ir grūti uztvert telpiskumu, jo abstraktā domāšana attīstās vēlāk. Patlaban konkrētajā uzdevumā ar koka klucīšiem viņiem ir jāatceras algoritms. Lego pēc instrukcijas viņi saliek bez problēmām, bet tam ir vajadzīgs arī sava veida radošums. 2. klasē skolēni jau sāk programmēt, lai no lego klucīšiem saliktais putns kustētos.”

Aiz telts jau ir sastājusies rinda, tāpēc, tiekoties nedaudz vēlākā sarunā par projekta ieguvumiem, A. Podāns uzsver: „Man tas bija kā akilai vistai grauds. Tagad piedāvāto robottehnikas skolas „AlfaRobot” jauno līmeni ar 10 komplektiem bērni jau uztver ļoti nopietni. To, ko biju ieplānojis paveikt mājturības stundās mācību gada laikā, panācu vienā mēnesī. Piemēram, nodarbībā par putnu tematiku vieni līmē un veido, citi saliek putnus no lego; viņiem ir skaidrs darbības princips, tādēļ skolēni to dara pār-

“ Ir skaidrs darbības princips, tādēļ skolēni to dara pārliecināti un ar interesi. Es vairs tikai skatos un palīdzu.

liecināti un ar interesi. Es vairs tikai skatos un, ja nepieciešams, palīdzu.”

Uz galdiem ir izkārtoti dažādu putnu izbāžņi, augi un citas interesantas lietas, par kurām daļa informācijas ir uzziņāta jau stundās. Tagad tas atkal ir jāatceras dabaszinību stendā, kas apzīmēts ar gaiši zaļo krāsu. „Pateicoties projekta līdzekļiem, esam iegādājušies binokļus un notiek putnu vērošana. Skolotājs un putnu pazinējs ornitologs Jānis Brikmāns palīdzēja izgatavot dažādus putnu būriņus, tie jau ir izlikti kokos un gaida iemītniekus. Mācām arī par ekoloģiskajiem produktiem,” stāsta dabaszinību skolotājs **Haralds Puriņš** un aicina nogaršot dabiskas izcelsmes sulu un pašceptu graudu maizi.

Bet vides izglītības radošajā

darbnīcā skolotāja **Sanita Ozola** aicina veidot papīra ziedus – un par to tiek gabaliņš dzeltenās krāsas.

Netālu bērni sparīgi izpilda deju „Pankūkas”. Tās soļus viņi apgūst ātri, jo tos aizrautīgi un ar smaidu māca ritmikas un deju skolotājs **Jānis Precinieks**. Viņam palīdz projektā iesaistītais folkloras kopas „Rija” vadītājs **Druvis Rijnieks**, kurš skolēniem vada nodarbības „Esi drošs un pasargāts”. Visi deju un saņem apstiprinājumu par piedalīšanos – zilas krāsas papīra joslu no daudzkrāsainās varavīksnes. Kā atklāj skolas direktore **Astrida Račkovska**, J. Precinieks ar savu personību aizrauj bērnus, tādēļ visās klasēs bērni vēlas deju un izveido deju kopas, bet interešu izglītības pulciņā apmeklē kustību teātri, kuru vada Jānis un arī viena no projekta vadītājām **Sandra Nordena**.

Sporta laukumā skolēni spēlē florbolu, bet skolas psiholoģe **Žaklīna Beklinga** projektā vada sadraudzības spēles. „Viņa ir izstrādājusi speciālu programmu, sniedz atbalstu klašu audzinātājiem skolēnu kolektīva veidošanā, sadarbības veicināšanā un

Turpinājums 12. lpp. ►

Kad rūp un ir svarīgs ikviens bērns

Vairāki skolēni zīmē notiekošo – kā paskaidro vizuālās mākslas skolotāja Astrīda Untiķe, tāds uzdevums dots talantīgākajiem zīmētājiem.

Projektā „Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” iesaistītie skolotāji ir panākuši, ka alternatīvās mācību formas, stratēģijas un metodes tiek izmantotas praksē, lai nepiespiestā gaisotnē, ar lielu labvēlību un ticību bērnu spējām un varēšanai mācību procesu padarītu bērnam saprotamu, aktīvu un jēgpilnu.

Turpinājums no 11. lpp. ►

labvēlīga psiholoģiskā klimata radīšanā,” skaidro A. Apsīte, kad vērojam notiekošo sporta un sadraudzības spēļu vietā, kur, daļēnīkiem izdalot sarkanas krāsas atzīmes, darbojas arī sporta skolotāji **Vilnis Sniedze** un **Dace Ametere**.

Nonākam arī pie galdiem, kur noris prāta spēles matemātikā. „Katrs baltā papīra kvadrātiņš ir pusotru centimetru garš un plats, tādēļ vispirms ir kārtīgi jānomēra un jāizgriež. Pēc tam tos uzlīmējam uz karmīnsarkanā papīra pamatnes un veidojam dažādus latvju rakstus. Tā spēlējam rūtiņu spēles, kas bērniem ļoti patīk,” stāsta skolotāja **Andžela Trauberga**, kas matemātikā māca 2. klases skolēniem. **Inga Pipe** projektā strādā ar 3. klases skolēniem, bet jau cits raksts veidojas 4. klases skolēniem, kuriem prātu palīdz asināt skolotāja **Kristīne Dumbraska**. Kad darbs paveikts, var saņemt violetās krāsas papīra loksnī.

Kad skolēniem jautāju, vai viņiem padodas matemātika, 2.a klases skolnieks Artis smaidot atbild: „Man patīk skolotāja Andžela!” Jāsecina, ka tad jau patīk arī matemātika.

Ko domā vecāki

Sastopu divu meitu māmiņu **Līgu Mileiku**, kura ir atnākusi pēc pirmklasnieces Sabīnes. Abas ar piektklasnieci Katrīnu jau ievēroju uzstājamies uz skatuves. „Vispār satikāt īstās, jo abas meitas piedalījās arī skolas vizuālās mākslas olimpiādē un tagad turpina darboties mākslas festivālā. Ikdienā jau ir daudz un dažādu nianšu, kas saistītas ar konkrētiem mācību priekšmetiem, bet patlaban notiekošais rada interesi arī man palūkoties, kas notiek katrā no aktivitātēm. Šķiet, ka

bērni iesaistās ar prieku. Jebkurš mēģinājums ir labs, ja tā ir sava veida alternatīva, kas var palīdzēt uzzināt un iegūt kaut ko jaunu,” uzskata L. Mileika un piebilst, ka skola ir ieguvusi zaļo karogu un bērnos jau ar 1. klasi tiek uzturēta interese par dzīvo dabu. „Tikko noslēdzās projekts „Ūdens”, bērni ir informēti daudzpusīgi, arī pašī mācās ko iesēt un izaudzēt.”

Vairāk iespēju atklāt talantus

Katrā no aktivitāšu vietām jeb radošajām stacijām vairāki skolēni zīmē notiekošo. Kā paskaidro vizuālās mākslas skolotāja **Astrīda Untiķe**, tāds uzdevums dots talantīgākajiem zīmētājiem. Skolas telpās aplūkojam skolēnu rokdarbu izstādi: bērni darinājuši dažādus priekšmetus no māla, papīra, auduma un izšuvuši. „Daudzi bērni, kuriem ne tik labi veicas citos mācību priekšmetos, sekmīgāk kaut ko darina savām rokām,” piebilst skolotāja.

Z. Doniņa norāda, ka skolai bija jāveic skolēnu vajadzību izpēti, lai noskaidrotu, kuriem bērniem ir nepieciešama palīdzība un kad mācību stundās iesaistās skolotāja palīgs. Mācīšanās grūtības ir novērotas hiperaktīvajiem bērniem un bērniem ar uzmanības deficītu. Lai gan viņi ir zinoši, konstatētās problēmas traucē apgūt mācību saturu. „Projekts nodrošina pedagogu palīgu iesaisti. Viņi mācību stundu laikā papildus paskaidro uzdoto matemā-

“ Jebkurš mēģinājums ir labs, ja tā ir sava veida alternatīva, kas var palīdzēt uzzināt un iegūt kaut ko jaunu.

Ritmikas un deju skolotājs Jānis Precinieks (no labās) ar savu personību aizrauj bērnus, tādēļ visās klāsēs bērni vēlas dejot un izveido deju kopas, bet šoreiz viņam palīdz folkloras kopa „Rija” un tās vadītājs Druvis Rijnieks, kurš arī ir iesaistījies projektā un skolēniem vada nodarbības „Esi drošs un pasargāts”.

tikā un latviešu valodā, lai bērns nejustos neveiksmīnīks, bet viņam palīdzētu koncentrēties un sekot notiekošajam klasē. Mācību gada beigās kopā ar skolas vadību analizēsim, vai ir notikušas kādas pozitīvas izmaiņas – varbūt nebūs daudz augstāks skolēna zināšanu līmenis, bet, piemēram, būs mainījusies viņa attieksme, spēja iekļauties un sadarboties. Skolotājam ir jādodomā par alternatīvām darba formām, lai šādus bērnus iedrošinātu, nevis atstumtu,” projekta ideju skaidro Z. Doniņa, piebilstot, ka uzdevums ir atklāt ikviena bērna talantu un palīdzēt to pilnveidot.

Viedokļus izsaka vairāki skolotāji. Par ESF projekta „Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” priekšrocībām stāsta informātikas skolotāja **Veiksmā Kundziņa**: „Standarta informātikas stundās nevaru

prasīt, lai skolēni lasa pasakas, bet projekta laikā, vadoties pēc bērnu spējām, piedāvāju lasīt garākas vai īsākas pasakas, saprast, cik tēlu darbojas, piemēram, ir pasaka „Lapsa un strazds”, bet tajā darbojas arī vilks; kur un kad runā vilks, bērnam jāizprot pašam. Ir bērni, kuriem ir grūtības lasīt, tādēļ piedāvāju noskatīties un klausīties „YouTube” pasaku filmas vai leļļu teātra izrādes u. tml. Piektklasniekiem jau sarežģītāk – pētām, kā ilustrētas Annas Sakses „Pasakas par ziediem”.

Skola jau 16. gadu īsteno ekoprogrammu, bet dabaszinību skolotāja **Marita Janovska** ir pārliecināta, ka projekts vēl vairāk palīdzējis attīstīt skolēnu spēju domāt zaļi. „Prieks, ka centienus atbalsta vecāki: arī viņi dažādi palīdz, dalās idejām,” norāda M. Janovska.

Patika itin viss!

Kad pasākums tuvojas noslēgumam, visi sapulcējās laukumā, kur sagaida saldās balvas – konfektes speciāli mākslas festivālam veidotā iesaiņojumā.

Atbildot uz jautājumu, kas patīcis visvairāk, 6.c klases zēni precīgi saka – sports un virves vilkšana, taču **Jānis Dāvidsons** citiem par brīnumu atklāj, ka viņam esot patikušas prāta spēles matemātikā, limēt rakstus, arī valoda.

Kāds piebilst, ka bijis garšīgs dzēriens. Kad Jānis stāsta, ka patīcis arī dejot, tam piekrīt arī **Jānis Roberts Kovaļevskis**, līdz sestklasnieki vienojas, ka patīcis esot it viss.

Bērnu iemīļotais skolotājs J. Precinieks jau atkal aicina kopīgā dejā – un kājas it kā pašas no sevis ritmā sāk cīlāties lieliem un maziem. ■

No vīrieša un sievietes attiecībām veidojas sabiedrība un valsts

IK ILZE BRINKMANE

Jaunajā izglītības reformā ir paredzētas izmaiņas ne vien mācību saturā un mācību procesa organizēšanā, bet arī skolas darbā un sadarbībā ar skolēnu ģimenēm un citiem partneriem, tādēļ biedrība „Vecāku alianse” un ģimenes attīstības un kultūras centrs „ALISE” 17. maijā rīkoja konferenci, kurā izglītības iestāžu vadītāji, izglītības un bērnu tiesību speciālisti, vecāki runāja par aktuālo.

Laikraksts piedāvā ieskatu dzirdētajos viedokļos, šajā numurā – psihoterapijas speciālistes, ģimenes izglītības un attīstības fonda „Ābelzieds” valdes priekšsēdētājas *Mg. psych. Indras Tretjakovas* pārdomas par skolas un vecāku lomu bērnu socializācijā.

Sabiedrībā vērojamas sociālās veselības problēmas

„Ja sociālajā adaptācijā cilvēkiem ir problēmas, tas veicina atkarību no alkohola, narkotikām, azartspēlēm, seksuālo pārsatīnātību. Laulības noturība samazinās, veidojas nepilnas ģimenes, samazinās individuālo attiecību kvalitāte, notiek emocionāla atsvešināšanās, kas izraisa emocionālu un fizisku vardarbību gan ģimenēs, gan sabiedrībā,” stāsta I. Tretjakova.

Dominējot izteikti liberāliem uzskatiem arī savstarpējās attiecībās, daudzi atbalsta seksuālo brīvību, bet, kā norāda speciāliste, bieža partneru maiņa veicina nevēlamu grūtniecību, abortus, seksuāli transmisīvo slimību izplatību, savukārt tas ietekmē sievietes veselību un rada grūtības grūtniecības norisē, tādējādi negatīvi iespaidojot pēcteča labvēlīgu attīstību un veselību.

Uztraucošs ir fakts, ka Latvijā pieaug no ģimenēm izņemto bērnu skaits. Katru gadu ir ap 2000 tādu bērnu, bet pērn – 1614 bērnu. „Tas liecina par sociālās veselības problēmām,” secina psiholoģe un skaidro, ka sociālā veselība veidojas no bērnībā un jaunībā gūtās sociālās pieredzes un uztvertās informācijas. Negatīva pieredze rada saskarsmes grūtības sociālajā vidē un nosaka jau pieaugušā cilvēka uzvedību, kas visbiežāk ir vardarbīga. Pozitīva pieredze palīdz veidot veiksmīgas attiecības, veidot ģimeni un audzināt psihosociāli veselus bērnus.

„Bērnu un jauniešu sociālā veselība ir ļoti atkarīga no ģimenes, kurā viņi dzīvo, un no skolas, kurā mācās. Vecāki un skolotāji ir sociālais paraugs un uzticības personas, kas nodrošina patiesu, uz bērna veselīgu psihosociālo attīstību vērstu informāciju. Bērna un jaunieša psihe un fiziskais ķer-

Publicitātes foto

Psiholoģe un psihoterapeite Mg. psych. Indra Tretjakova skaidro, ka sociālā veselība veidojas no bērnībā un jaunībā gūtās sociālās pieredzes un uztvertās informācijas. Negatīva pieredze rada saskarsmes grūtības sociālajā vidē un nosaka jau pieaugušā cilvēka uzvedību, kas visbiežāk ir vardarbīga. Pozitīva pieredze palīdz veidot veiksmīgas attiecības, veidot ģimeni un audzināt psihosociāli veselus bērnus.

menis šajā vecumā joprojām tikai attīstās, viņi nav pieaugušie. Lielā mērā tieši ģimene ir pamats un cēlonis, no kura sākas pozitīvais vai destruktīvais socializācijas process,” uzsver I. Tretjakova. „Ģimene ir tautas pirmavots. No sievietes un vīrieša attiecībām veidojas sabiedrība un valsts, šīs attiecības ir svarīgas, lai dzimtu veselīgi bērni. Cilvēka iekšējā harmonija vai disharmonija projicējas uz ārējo pasauli, nosaka uzvedību sabiedrībā. Iekšējie psihiskie konflikti izpaužas sabiedrībā. Cilvēka fiziskā un psihiskā veselība ir saistīta ar vienotu un harmonisku fiziskās, emocionālās un garīgās sistēmas darbību.”

Svarīgi izprast un zināt savu dzimuma identitāti

Psihoterapeite atgādina filozofa Benedikta Spinozas (*Benedictus de Spinoza*) teikto, ka nevienš nespēs adekvāti un skaidri saprast dvēseles un ķermeņa vienotību, kamēr nebūs iegūta adekvāta izpratne par ķermeni.

I. Tretjakova uzsver, ka ir svarīgi izprast un zināt dzimuma identitāti – savas piederības noteiktam dzimumam – vīrišķajam vai sievišķajam – veidošanās procesu un tā saistību ar veselīgas personības, kā arī veselīgas un ilgtspējīgas sabiedrības un tautas attīstību. „Svarīgi ir spēt kritiski analizēt dažādos dzimuma identitātes skaidrojumus informācijas telpā. Dzimums ir organisma īpašību kopums, kas nodrošina

bērnu nākšanu pasaulē un specifiskās funkcijas, lai bērni veselīgi attīstītos. Dzimums ir bioloģiski veidota sistēma, piemēram, septītajā grūtniecības nedēļā sāk veidoties iekšējie dzimumorgāni – olnīcas vai sēklinieki; starp 18. un 26. grūtniecības nedēļu hormonu ietekmē smadzenes neatgriezeniski pārveidojas – noteikti smadzeņu rajoni atšķiras, liecinot par meitenes vai zēna smadzenēm; tālāk attīstība notiek, realizējoties viena vai otra dzimuma īpašībām. Bioloģiskā dzimuma piederība ir nemainīga un dabiski nemaināma īpašība. Pastāv divas dzimuma identitātes – vīrišķā un sievišķā,” skaidro speciāliste un piebilst, ka novirzes no šīm identitātēm rodas, pirmkārt, bioloģisko attīstības traucējumu rezultātā – tie veidojas ģenētisku vai vides faktoru ietekmē, otrkārt, bērna attīstībai nepiemērotas sociālās vides ietekmē, piemēram, lai bērns spētu ar prātu uztvert un apzināt bioloģiski noteikto piederību un identificēt sevi ar to, nozīmīga ir vecāku labvēlīga attieksme pret bērna konkrētā dzimuma pieņemšanu.

„Daļēji sarauta vai pilnīgi zaudēta prāta un ķermeņa savstarpējo attiecību mijiedarbība var iespaidot cilvēka psihi, kurai ir svarīga loma emocionālo un psihosomatisko problēmu psihoģenēzē, un radīt dažādas destruktīvas jūtu, domu un rīcības izpausmes. Pārlicība par sevi kā vīrieti vai sievieti – tā ir iedzimta, fundamentāla iedaba ar ģenētiski ieprogrammē-

tām funkcijām. Dzimuma identitāte nozīmē paša apziņu, bet pašapziņas un pašcieņas trūkums veido tieksmi uz vardarbību, kas var tikt vērstā pret sevi pašu vai pret sabiedrību, pret otru cilvēku. Vardarbību veicina nepārliecinātība un par sevi nedrošs cilvēks. Harmonisks cilvēks ciena sevi un otru cilvēku, uzņemas atbildību par savu rīcību un otru cilvēku, spēj veidot mīlestības un cieņpilnas attiecības ar pretējo dzimumu, spēj dalīties emocijās, domās, jūtās un seksuālajā sfērā,” stāsta I. Tretjakova.

Mīlestība un sekss

Psihoterapeite skaidro mīlestības un seksa lomu cilvēka dzīvē. Dzimumtieksme ir viena no mīlestības un vienotības izpausmēm, kad vīrietis un sieviete abpusēji piekrīt seksuālām attiecībām, nenodarot pāri viens otram, cienot un respektējot otra izvēli. Sekss bez mīlestības un cieņas ir sakars, kam nav attīstības un nākotnes.

„Vīrišķība un sievišķība ir vērojama kā raksturā, tā dzimumu attiecībās. Augot nepilnā vai emocionāli nestabilā ģimenē, bērni negūst pilnvērtīgu priekšstatu par abu dzimumu lomu nozīmi. Ja vīrišķās rakstura īpašības vīrietī ir vājinātas, tad viņš šo trūkumu bieži cenšas kompensēt, ārkārtīgi uzsverot savu vīrišķo lomu dzimumattiecībās, nereti kļūst par donžuānu. Kad vīrišķības paralīze ir vēl spēcīgāka, tad par galveno izkropļoto vīrišķības aizvīzotāju kļūst sadisms. Ja pavājināta vai perversa ir sievietes seksualitāte, tā var pārvērsties mazohismā vai pastiprinātā īpašnieciskumā. Lai dzimtu veselīgi un talantīgi bērni, galvenais nosacījums ir mīlestība. Jebkurai sabiedrībai, kura relatīvi izslēdz mīlestības tēmu, laika gaitā jāiet bojā pašai no savām pret-runām,” uzskata I. Tretjakova un secina, ka bez mīlestības dzimuši bērni bieži izdara pārkāpumus, tāpēc ka tas ir veids, kā izkļūt no vientulības. Tas ir ceļš, kas ved arī uz seksuālo sociopātiju un sākas ar agrīnu dzimumdzīvi. „Nemīlestībā augoši bērniem būs grūti sasniegt nobriedušu mīlestību. Patiesa mīlestība ietver cieņu, rūpes, atbildību un zināšanas un izpratni dzimumdzīves jautājumos. Agrīns sekss ir mīlestības un talantu iznīcinātājs,” uzsver speciāliste.

Traumas rada bērna vecumam neatbilstīgu informāciju

I. Tretjakova norāda, ka problēmas atklājas ne tikai bērnībā. Bērns atrodas būtiskā atkarībā no pieaugušajiem visā, kas attiecas uz iztiku, drošību un emocionālo palīdzību. Viņa atgādina, ka visas pasaules problēma ir fakts, ka dzimst arvien mazāk bērnu. Pētījumi lie-

“ Bērnu un jauniešu sociālā veselība ir ļoti atkarīga no ģimenes, kurā viņi dzīvo, un no skolas, kurā mācās. Vecāki un skolotāji ir sociālais paraugs un uzticības personas, kas nodrošina patiesu, uz bērna veselīgu psihosociālo attīstību vērstu informāciju. Bērna un jaunieša psihe un fiziskais ķermenis šajā vecumā joprojām tikai attīstās, viņi nav pieaugušie.

cina – bērnības pieredze ietekmē attiecības pieaugušā vecumā. Dzimuma identitāte un personības veidošanās ir savstarpēji saistīti procesi, tie nosaka sociālās uzvedības modeli.

„Dzimuma identitāte ir pamats vīrišķai vai sievišķai, tēva vai mātes, ģimenes un psihosociāli veselu bērnu, nācīgas un valsts attīstībai. Cilvēka veselīgas personības attīstība ietekmē sabiedrības veselību kopumā,” ir pārliecināta I. Tretjakova un atgādina – Izglītības likuma 10.¹ pantā ir noteikts, ka izglītības sistēmā ir jānostiprina Satversmē noteiktās vērtības, īpaši laulība un ģimene. Viņa aicina pievērst uzmanību organizācijām un lektoriem, kuri skolās vēlas tikties ar skolēniem un sniegt viņiem informāciju, īpaši par dzimumaudzināšanas jautājumiem. Pirms atļaut runāt par kādu tēmu, vajag pārbaudīt piedāvāto saturu. Psihoterapeite atgādina par savā praksē novērotām bērniem radītām psihiskām un emocionālām traumām, ja sniegtā informācija nav atbilstīga bērna vecumam, piemēram, 10–12 gadus vecām meitenēm māca manekenam uzvilkt prezervatīvu; atgādina arī par filmu „Sagrautā bērnība”, kas atspoguļoja emocionāli traumatiskus notikumus Francijā: vecāki un skolotāji akli uzticējās psihologam, kas bija teicies bērniem mācīt patieso dzīvi.

„Bērni ir jāpasargā no neadekvātas un nepareizas informācijas, kas neatbilst viņu vecumposma attīstībai! Skola nedrīkst atvērt durvis visiem, kuri to vēlas!” skolu pārstāvjus aicina pieredzējuši psihoterapeite. ■

Latvijas jauniešu simfonisko orķestru lielkoncerts „Svētki ar orķestri”

IK AURIGA JERMAKA

Muzikoloģe

4. maija svētku pēcpusdienā Rīgā uz koncertzāles „Lielā gilde” skatuves kāpa ap 700 jauno mūziķu no visas Latvijas, Latvijas simtgadei veltīto koncertciklu „Dzimuši Latvijā” atklājot ar lielkoncertu „Svētki ar orķestri”. Šāds skanīgs un trāpīgs nosaukums bija izvēlēts koncertam, kurā piedalījās 23 jauniešu simfoniskie un kamerorķestri no visas Latvijas.

Koncerta norise Latvijas valsts svētku gadadienā koncertam piešķir īpašu svētku atmosfēru, ko komentē komponists un diriģents **Andris Riekstiņš**: „Mums, koncerta dalībniekiem – gan audzēkņiem, gan skolotājiem un diriģentiem, bija liels gods piedalīties koncertā, kas notiek Latvijas galvaspilsētā valsts svētku dienā 4. maijā. Svinīgumu koncertam piešķir arī valsts himna un Valsts prezidenta Raimonda Vējoņa uzruna un klātbūtne koncertā.” Savos iespaidos par koncertu dalījās arī komponiste **Dace Aperāne**: „Es biju ļoti laimīga, ka varēju būt klausītāju vidū. Koncertā valdīja ļoti pacilājoša un svinīga noskaņa, kuru ilgi atcerēšos. Varēju tikai apbrīnot, cik daudz talantīgu jauno mūziķu piedalījās koncertā un ar cik lielu degsmi un prieku viņi muzicēja.”

Koncertprogrammā tika iekļauta tikai latviešu komponistu mūzika, ieskaitot piecus jaundarbus, kas šajā koncertā piedzīvoja pirmatskaņojumu. Jaundarbi tika sacerēti speciāli šim koncertam, un to apguvē gan orķestru mūziķi, gan diriģenti ieguldīja ļoti lielu un rūpīgu darbu. Sasniegtais rezultāts iepriecināja un patīkami pārsteidza ne vien klausītājus, bet arī jaundarbu autorus. Komponists **Jēkabs Nīmanis** stāsta: „Biju pārsteigts, ka bērni un jaunieši var spēlēt tik labi. Ar profesionāliem tādā ziņā ir vieglāk – kas rakstīts, tas jāspēlē, un komponists uzņemas pilnu atbildību par katru neveiklo skaņu manevru, bet šai auditorijai ir jāpiedāvā tikai tas, kas labi skan un kas patiešām ir efektīgi, ērti pierakstīts.” Jauniešu sniegumu atzinīgi vērtē arī jaundarba autors un vienlaikus diriģents **Jēkabs Jančevskis**: „Katrs orķestris ir ieguldījis milzīgu darbu – mans skaņdarbs nebūt nav vienkāršs. Arī paša koncerta laikā no mūziķiem bija jūtama ārkārtīgi liela koncentrēšanās un maksimāla atdeve.”

Koncertprogrammas muzikālo daudzveidību akcentē D. Aperāne: „Katram apvienotajam orķestrim bija savs muzikālais raksturs un skaņējums, kā arī unikāla latviešu mūzikas programma. Un, manuprāt, ir ļoti svarīgi, ka jaunās paaudzes mūziķi iestudē laikmeti-

go latviešu mūziku un šādā veidā paplašina savus muzikālos apvēršņus.”

Vērienīgajā koncertā piedalījās seši apvienotie simfoniskie orķestri, katrā no tiem kopā muzicēja 3–5 orķestri. Koncertu atklāja apvienotais orķestris, kurā spēlēja Jūrmalas Mūzikas vidusskolas stīgu orķestris (Dzidra Pelēķe), Rīgas 6. vidusskolas simfoniskais orķestris (Haralds Bārzdīnš), Jāzepa Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolas kamerorķestris „Armonico” (Normunds Dreģis), Bolderājas Mūzikas un mākslas skolas kamerorķestris (Andris Gailis) un Rīgas kamerorķestris (A. Gailis un Kārlis Kundrāts). Virsdiriģenta N. Dreģa vadībā svinīgi un enerģiski izskanēja Romualda Kalsona cikla „Kāzu dziesmas” daļa „Allegro”. Lirisku, maīgu kontrastu veidoja Jāzepa Vītola „Mazā svīta, op. 29a” virsdiriģenta H. Bārzdīņa vadībā.

Pirmatskaņojumu N. Dreģa interpretācijā piedzīvoja gaišuma un miera caurstrāvotais D. Aperānes jaundarbs „Saulas pakāpes”. Autore stāsta, ka skaņdarbs tapis, iedvesmojoties no Astrīdes Ivaskas dzejoļa par saules kustību un starojumu no rīta līdz vakaram. „Centos dzejas saturu atspoguļot ar mainīgu tembrālu skaņējumu orķestrī un motīviem no latviešu tautasdziesmām par sauli. Vēlējos šajā darbā atspoguļot savas izjūtas par Latviju un tās dabu,” saka D. Aperāne. Jaundarba atskaņojumu autore vērtē atzinīgi: „Jaunie mūziķi piešķir manai iecerei īpaši gaišu un dziedošu skaņējumu. Par to esmu viņiem ļoti pateicīga.”

Otrajā apvienotajā orķestrī virsdiriģenta Pētera Plūmes vadībā muzicēja četri paša diriģenta vadītie orķestri: J. Mediņa Rīgas Mūzikas vidusskolas un Ķekavas novada jauniešu simfoniskie orķestri, Mārupes Mūzikas un mākslas skolas un Siguldas jauniešu kamerorķestri. Orķestra sniegumā īsti latviskā garā izskanēja Andreja Jurjāna „Jandāls” no simfoniskās svītas „Latvju dejas”, kā arī Ādolda Skultes temperamentīgā „Habenera” no baleta „Negais pavasārī”.

Spēcīgi, pārliecinoši un ar lielu mūziķu atdevi izskanēja Ērika Ešenvalda skaņdarba „Tāls ceļš” pirmatskaņojums orķestra versijā. Komponista iedvesmas avots bijis Paulīnas Bārdas dzejolis „Tāls ceļš”, par kuru Ē. Ešenvalds saka: „Tāles dveš nebeidzamus stāstus. Un debesjums, lielākais no visām tālēm, liek norimt un vērot tā skaistumu un bezgalību.” Un tieši tik dvēseliska, varena un reizē trausla izskanēja šī mūzika, kas lika smaidīt un izjust laimes mirkli esamību.

Koncerta pirmās daļas izskanēja virsdiriģenta Boļeslava Voļaka vadībā muzicēja Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skolas sim-

FOTO: Auriga Jermaka

Apvienoto orķestri diriģē virsdiriģents Guntars Bernāts.

foniskais orķestris (B. Voļaks), Ādažu Mākslas un mūzikas skolas kamerorķestris (Vita Zemture) un Ziemeļkurzemes kamerorķestris (Indra Sprōģe). Apvienotais orķestris spilgtās, kolorītās krāsās atskaņoja Jāņa Ivanova „Menuetu” no 20. simfonijas un maīgo, fili-grāno Jēkaba Mediņa „Romanci klarnetei ar orķestri”, kur brīnīšķīgi organiski ar orķestri saauga Kristīnes Kietes solo. Pēc īsas un atraktīvas latviešu tautasdziesmas „Seši mazi bundzinieki” Gunāra Ordellovskas apdarē un paša diriģenta aranžējumā izskanēja noslēdzošais priekšnesums – A. Jurjāna „Barkarola” ar Gata Evelona vadīto skanīgo, kuplo mežradznieku ansambli.

Koncerta otro daļu uzsāka apvienotais orķestris, kurā muzicēja Alfrēda Kalniņa Cēsu Mūzikas vidusskolas stīgu orķestris (A. Riekstiņš), Jāņa Norviļa Madonas Mūzikas skolas simfoniskais orķestris (Mārtiņš Bergs), Krimuldas un Limbažu jauniešu simfoniskais orķestris (Aivars Bunkis) un Olaines Mūzikas un mākslas skolas stīgu orķestris (Pēteris Vaickovskis). Savu uzstāšanos apvienotais orķestris sāka ar pirmatskaņojumu – uvertīru „Kurbads” komponista un virsdiriģenta A. Riekstiņa vadībā. A. Riekstiņš par šo skaņdarbu saka: „Man, autoram, pašam ir prieks, ka uvertīru izdevās uzrakstīt visai precīzi tādu, kā biju iecerējis, proti: lai mūzika būtu vienkārši uztverama, pēc iespējas virtuozā un, neskatoties uz to, ka pasakā varonis iet bojā, pozitīva.” Muzikālais vēstījums bija gana svinīgs, efektīgs un mūsdienīgs. Jaunieši to atskaņoja ar degsmi. Savukārt lirisko kontrastu ar maīgām un atturīgām krāsām ienesa Valda Breģa „Noktirne” virsdiriģenta M. Berga vadībā. Uzstāšanās noslēgumā orķestris atskaņoja Imanta Kalniņa atraktīvo „Velna deju” no mūzikas kinofilmam „Sprīdītis”, un publika to

novērtēja ar lielām ovācijām.

Šķiet, skaitliski vērienīgākais bija Guntara Bernāta vadītais orķestris, kur apvienojās četri kolektīvi: viņa paša vadītais kamerorķestris „Gaudeamus Orchestra”, Juglas Mūzikas skolas simfoniskais orķestris (Mārcis Miķelsons), Rīgas 10. vidusskolas estrādes simfoniskais orķestris (Aleksejs Verbickis), Baldones un Vecumnieku novada jauniešu simfoniskais orķestris „Draugi” (Solvita Loka, Aigars Dziļums). Apvienotais orķestris pirmatskaņoja J. Nīmaņa kompozīciju „Pārdaugavas uvertīra”, kas ir daļa no dziesmuspēles par Pārdaugavu. Komponists stāsta, ka skaņdarba pamatvēstījums ir par mūsu dažādību, kas mūs bagātina, nevis šķir, mūs vienojošo prieku un kopīgo pieredzi. Tas ir aktuāls, asprātīgs un nedaudz ironisks stāsts par mums pašiem, sabiedrību, kurā mēs dzīvojam, un to, kas mums ir svarīgs. Skaņdarba mūsdienīgā mūzikas valoda un laikmetīgie izteiksmes līdzekļi prasīja gana lielas pūles skaņdarba iestudēšanas procesā, bet rezultāts un muzikālais sniegums bija interesants un aizraujošs, kā arī sniedza jauniešiem lielisku pieredzi. Uzstāšanās noslēgumā viegli un šarmanti eleganti orķestris atskaņoja Elgas Īgenbergas „Valsi”.

Ar kolorītu programmu sevi pieteica pēdējais apvienotais orķestris – Staņislava Broka Daugavpils Mūzikas vidusskolas kamerorķestris (Aivars Broks), J. Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolas simfoniskais orķestris (Adams Adamovičs) un Pāvula Jurjāna Mūzikas skolas simfoniskais orķestris (J. Jančevskis). Virsdiriģenta A. Broka vadībā muzikāli piesātināti izskanēja J. Ivanova vokalizē „Jūsma” A. Broka aranžējumā. Tai sekoja J. Jančevska „Marionetes triumfa” pirmatskaņojums paša komponista vadībā. J. Jančevskis par jaundarbu stāsta: „Neskaitāmas dienas pavadīt teātra aizkulisēs

un aktieru grimētavās, piedzīvot izrādes tapšanas un piedzimšanas satraucošo brīdi, zem skatuves dēļiem klausīties teātra skaistāko mūziku – šie neskaitāmie mirkli veidoja manu kā teātra bērna lielāko bērnības daļu. Teātri piedzīvotais atstājis nedzēšamu iespaidu uz to, kā redzu un jūtu sevi radīto mūziku un tās tēlus šodien. Un līdzīgi kā mūsu katra ikdienas spogulis – teātris ir tikpat skaists un neatvairāms, cik nežēlīgs un nepielūdzams. Kādu brīdi stāvi slavas apspīdētā prožektoru gaismā, bet jau pēc mirkļa esi viena no 100 marionetēm. Triumfa spožums un posts. Dzīve un teātris.” Šī modernā, mistiskā un brīžam šausminošā partitūra demonstrēja spilgtu tēlainību, ko ar degsmi un augstu precizitāti atskaņoja orķestra mūziķi. Ar spēcīgu, efektīgu skaņējumu koncertu noslēdza A. Broka kompozīcija „Vasara” no cikla „Gadalaiki”.

Koncerta idejas autors un mākslinieciskais vadītājs N. Dreģis savos iespaidos dalās, sakot: „Esmu patiesi gandarīts, ka izdevās īstenot ideju par jauniešu simfonisko orķestru lielkoncertu un muzikāli krāsainu sveicienu Latvijas simtgadē. Tas, ka jaunajiem mūziķiem ir iespēja apliecināt savu radošo varēšanu un aktīvi piedalīties dažādos valsts mēroga notikumos, manuprāt, ir nozīmīgi un svarīgi visai mūsu kultūrizglītības telpai. Domāju, ka līdzās varenajai koru, pūtēju orķestru un dejotāju saimei ir izveidojusies arī Latvijas jauniešu simfonisko orķestru un kamerorķestru kustība. Sirsnīgs paldies visiem komponistiem jaundarbu autoriem, orķestru mūziķiem, diriģentiem un pedagogiem par ieguldīto darbu! Liels paldies lielkoncerta organizatoriem – Latvijas Nacionālajam kultūras centram un Signei Pujātei personīgi, režisoram J. Siliņam, projekta vadītājam Andim Grozam un Latvijas Orķestru asociācijai!” ■

IZRĀDE

25. maijā

Valmieras drāmas teātra zālē „LMT mansards” Lāčplēša ielā 4 Valmierā notiks pirmizrāde – Anas Brigaderes darba „DIEVS. DABA. DARBS” izrāde bērniem un viņu vecākiem. Režisors Jānis Znotiņš kopā ar aktieriem mēģina noskaidrot, kas ir Dievs Annelei un mums šodien; kas ir daba Annelei un mums šodien; kas ir darbs Annelei un mums šodien; kas ir vecāki Annelei un mums šodien, to visu kopā piedzīvojot un iztēlojoties, kopā spēlējoties, kopā lasot, kopā pasauli izzinot.

Ar šo iestudējumu režisors J. Znotiņš turpina ar izrādi „Staburaga bērni” aizsākt – balstoties uz latviešu literatūras kanonā iekļautajiem darbiem, radīt aizraujošu, dzīvu un brīnumu pilnu pasauli burtiski no nekā.

Citi norises datumu: sestdiena, 26. maijs, otrdiena, 29. maijs, piektdiena, 8. jūnijs, svētdiena, 10. jūnijs.

KONFERENCE

28. maijā

Latvijas Universitātes (LU) Humanitāro un sociālo zinātņu centra zālē Kalpaka bulvārī 4 Rīgā plkst. 14.00 notiks filozofijas profesora Augusta Milta 90 gadu atcerei veltīta konference. Tajā piedalīsies profesora A. Milta kolēģi, skolēni, sekotāji: *Dr. habil. phil.* Maija Kūle, *PhD* Vieda Skultāne, *Dr. sc. soc.* Baiba Bela, *Dr. habil. philol.* Janīna

Kursīte, *Dr. phil.* Velga Vēvere. Otrajā daļā – dzīvesstāstu priekšnesums „Atmiņu spoguļi” režisores Māras Ķimeles interpretācijā.

Ilggadējais LU mācībspēks, profesors, daudzu zinātnisku, populārzinātnisku un mācību grāmatu autors A. Milts prata saistīt ētiskās domas vēsturi ar humānu prasību cilvēkam kopt savu personību. Viņa personības spēks sakņojās prasmē atklāt un izcelt vērtības ikvienā cilvēkā. Ētika viņa interpretācijā iekļāvās tautas atmodas saviļņojumā un noskaņoja cilvēku prātus uz augstākām garīgām vērtībām. Vēl padomju laikā tika sarakstītas grāmatas „Harmoniskais un disharmoniskais personībā” (1979) un „Esejas par morāli” (1985). Latvijas PSR Nopelniem bagātā kultūras darbinieka nosaukums viņam piešķirts 1986. gadā, kad varas konjunktūra jau pieļāva domas brīvības izpausmes. Pēc neatkarības atjaunošanas viņa grāmatu saraksts papildinās: nodaļa mācību līdzekli „Ētika” (1995), lekciju krājums „Kas ir ētika” (1999), „Personības un sabiedrības ētika” (2000), „Saskarsmes ētika” (2004); un kolēģu skatījumā – „Augusts Milts: patība un ētika” (2008). Viņa zinātniskie un populārzinātniskie raksti joprojām kalpo par mācību līdzekli un iedvesmas avotu personības un cilvēciskās attieksmes izpratnei.

FORUMS

13. un 14. jūnijā

Biznesa augstskolā „Turība”

Graudu ielā 68 Rīgā notiks forums „Izglītība izaugsmei 2018”. Rīgas izglītības un informatīvi metodiskais centrs kopš 21. maija aicina pedagogus un izglītības iestāžu vadītājus pieteikties forumam.

2017./2018. mācību gadā Rīgas pedagogi un skolas bija aicināti piedalīties kādā no divām projekta aktivitātēm: pedagogu meistarības konkursā „Radi. Rādi. Redzi”, kura mērķis bija apzināt un popularizēt aktīvus un radošus Rīgas pedagogus, kuri savā darbā cenšas izmantot netradicionālas, inovatīvas mācību metodes, idejas un darba formas, kā arī projektu konkursā „Atbalsts skolas stratēģisko mērķu sasniegšanai”, kura mērķis bija veicināt skolas pedagogu kolektīva profesionālo kompetenču pilnveidi, tādējādi sniedzot atbalstu izglītības iestādes stratēģisko mērķu sasniegšanai.

IZSTĀDE

Līdz 12. septembrim

Rundāles novada Mazmežotnes muižā atklāta skolēnu radītu vides objektu un ārējā vidē eksponētu mākslas darbu izstāde „Visa Dieva radībiņa saulītē ligojās”. Valsts izglītības satura centrs sadarbībā ar izglītības iestāžu mākslas pulciņu audzēkņiem un pedagogiem 2017./2018. mācību gadā īstenoja vides objektu un ārējā vidē eksponētu mākslas darbu konkursu ar tādu pašu nosaukumu. No 410 konkursam iesūtītajiem darbu pieteikumiem izstādē aplūkojami 126 visradošākie skolēnu darbi.

DAILES TEĀTRIS

ANTONS ČEHOVS IVANOVS!

VASARAS NAKTS 2 RĪTAUSMĀS
PIRMIZRĀDE • 18.05.2018

LOMĀS: Artūrs Skrastiņš, Kristīne Nevarauska, Juris Bartkevičs, Artis Robežnieks, Vita Vārpiņa, Anete Krasovska, Gints Grāvelis, Ilze Ķuzule-Skrastiņa, Gints Andžāns, Lauris Dzelzītis, Indra Briķe, Mārtiņš Upenieks, Artūrs Dīcis, Dainis Gaidelis, Kaspars Zāle, Aldis Siliņš, Niklāvs Kurpnieks, Edijs Zalaks

Režisors - Regnārs Vaivars
Scenogrāfi - Regnārs Vaivars, Toms Grīnbergs
Kostīmu māksliniece - Madara Botmane
Muzikālais konsultants - Juris Vaivods
Gaismu mākslinieks - Harijs Zālītis

Informācija pa tālr. 67294444 Kases darba laiks: 10.00–19.00; S., Sv. 11.00–18.00
www.dailesteatris.lv

Starptautiskajai bērnu aizsardzības dienai veltītie pasākumi Rīgā

1. JŪNIJĀ

17.00 Kultūrtelpā “Strops” Ķengaragā, Mazjumpravas muižas teritorijā
IZRĀDE BĒRNIEM “KĀ SAULE GADĪJĀS”

17.00 Kultūrtelpā “Strops” Ziepniekkalnā, Ēbelmuižas parkā
IZRĀDE BĒRNIEM “KARNEVĀLS UN KARTUPEĻU SALĀTI”

19.00 VEF Kultūras pils Kamerzālē
KONCERTS “BRĪNIŠĶĪGAIS SAPNIS”

19.00 Latvijas Nacionālajā bibliotēkā
LABDARĪBAS KONCERTS “AR SILTU SIRDĪ”
Biļetes “Biļešu paradīzes” kasēs

2. JŪNIJĀ

10.00–16.00 Kalnciema kvartālā
FESTIVĀLS “DARI PATS”
Radošās darbnīcas, izrādes bērniem

12.00–18.00 Esplanādē
ĢIMENŅU UN DRAUGU BRĪVĀ LAIKA PAVADĪŠANAS FESTIVĀLS “VISI KOPĀ!”
Valsts policijas informatīvie stendi, konkursi un demonstrējumi drošai vasarai

13.00–17.00 Spīķeru kvartālā, Maskavas ielā 8
FESTIVĀLS BĒRNIEM “RADI UN IEDVESMOJIES”
Radošās darbnīcas, Kašera sapņu fabrika, izrādes bērniem

3. JŪNIJĀ

11.00–14.00 Kultūras centra “Ritums” filiālē Ieriķu ielā 43A
PASĀKUMS “KRĀSAINAIS MARŠS”
Piedzīvojumi kopā ar Loti no Izgudrotāju ciema, fizikas eksperimenti, koncerts

11.00–17.00 Maskavas ielā, starp Plostu un Rasas ielu
PASĀKUMS “MAZĀ STIPRINIEKA 7 VAROŅDARBI”
Atrācijas, stafetes, lielās spēles, radošās darbnīcas, koncerti. www.mazaissstiprinieks.lv

11.00–16.00 Ziemeļblāzmas pils parkā
ZIEMEĻBLĀZMAS BĒRNU SVĒTKIEM – 110
Koncerti, radošās darbnīcas, spēles un atrakcijas Vada Kašers un Jogita

12.00–15.00 Kultūras centrā “Mazā gilde”
BĒRNU DIENA MAZAJĀ ĢILDĒ
Koncerts “Bimini”, radošās darbnīcas kopā ar “Brain Games”

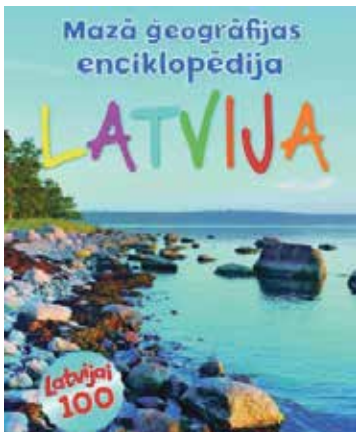
13.00–17.00 Dzegužkalna estrādē un parkā
PASĀKUMS “SAULES BĒRNI”
Bērnu un jauniešu deju kolektīvu un vokālo ansambļu priekšnesumi, radošās darbnīcas

Mazā ģeogrāfijas enciklopēdija „LATVIJA”

Ģeogrāfijas enciklopēdija piedāvā daudz izzinoša materiāla, kā arī kartes. Līdzīgi grāmatām „Mana un tava Latvija”, arī šajā izdevumā ir skaisti attēli. Te varam atrast atbildes uz pavisam neparastiem jautājumiem, piemēram, kura ir jaunākā sala, kas ir klāni un randu salas, kad notikusi lielākā un postošākā vētra Latvijā.

Tuvojas skolu un pirmsskolas izglītības iestāžu izlaidumi. Šis košs un faktiem bagātīgās grāmatas var būt laba dāvana svētkos.

Labu labā lasāmgrāmata

Bērnu iemīļotais amerikāņu rakstnieks un mākslinieks **Ričards Skerijs** ir radījis brīnišķīgu lasāmgrāmatu, kas mazos lasītājus aicina iepazīt pavisam vienkāršas un ikdienišķas lietas, lasot īsus paskaidrojumus pie zīmējumiem, piemēram, kā Lācēns sāk jaunu dienu, mazgājot muti un tīrot zobus, vai kāds izskatās Trusišu ģimenes namiņš. Kopā ar asprātīgi ilustrētajiem dzīvniekiem bērns iepazīs dienu un mēnešu nosaukumus; lasīs dažādu autoru stāstījumus par dzīvnieciņu

piedzīvojumiem; sajūsmināsies par Zosmāmiņas jautrajiem pantiem.

Autors mazo lasītāju aicina apgūt dažādas gudrības: iepazīt skaitļus, iemācīties jaunus vārdus, pētīt dabas un tehnikas brīnumus, kopā ar dzīvnieciņiem doties uz Londonu, Parīzi un Romu.

Darbojoties ar šo grāmatu, lasot tekstus un pētot ilustrācijas, bērns apgūs ne tikai dzīvei nepieciešamās zināšanas, bet arī mācīsies jautri un saturīgi pavadīt laiku.

Būt vadošajiem vilkiem

Apgāds „Zvaigzne ABC” izdevis starptautiski atzītā dāņu psihologa un ģimenes psihoterapeita **Jespera Jūla** grāmatu „Būt vadošajiem vilkiem” – grāmatu par to, cik svarīga bērnam ir pieaugušo vadība.

Zinātnieki, pedagogi un psihologi daudz diskutē par to, kādas būtu vispiemērotākās un labākās audzināšanas metodes, tomēr par vienu tēmu šaubu nav – bērniem ir nepieciešama pieaugušo vadība. Lai pilnīgi attīstītu savu potenciālu, bērniem kopš mazotnes vajag ģimenes atbalstu un iedrošinājumu.

Grāmatas „Būt vadošajiem vilkiem” pamattēma ir ļoti skaidri definējama: bērns ir jāiepazīst, ir jāizzina un jārespektē viņa individuālās robežas un pret viņu jāizturas pēc iespējas patiesāk. Definēt tēmu ir vienkārši, bet ne pietiekami. Tā ir jārealizē dzīvē. Autoram ir 40 gadus ilga ģimeņu terapeita pieredze, un viņš grāmatā piedāvā savu redzējumu par pieaugušo īstenotu ideālo vadību, kuras pamatā ir līdzvērtīga cieņa pret pilnīgi visiem ģimenes locekļiem – kā lieliem, tā maziem.

Jespers Jūls ģimeni salīdzina ar vilku baru, jo tajā ļoti funkcionējošs barvedis ir izdzīvošanas garants. Bērniem vajag, lai

vecāki ir bara (ģimenes) vadošie vilki (tie, kas dod nepārprotamas norādes). Labāk, lai mūdienu vecāki mācās no vilkiem nekā no simtiem pretrunīgu rakstu internetā un mūžīgi mainīgām bērnu audzināšanas teorijām, kas vecākos ir izraisījušas pat bailes aizrādīt bērniem par nepareizu rīcību, lai viņus neaizvainotu. Rezultātā par barvežiem kļūst paši bērni, savukārt vecāki dezorientēti kļūst pa audzināšanas maldu ceļiem. Varētu domāt – kas gan tur slikts, ka bērnam ir noteicošā loma ģimenē, viņš taču ir tik svarīgs saviem vecākiem... Ir dzirdēts arī par bērnu lielo iedzimto dzīves gudrību. Tomēr ir jāsaprot, ka bērni ļoti apzinās savas iegribas, bet ne pamatvajadzības, ka bērnam trūkst praktiskās dzīves pieredzes un spējas domāt uz priekšu. Šīs kompetences viņi var apgūt tikai sadarbībā ar vadošiem pieaugušajiem.

Jespers Jūls saka: „Vai vecāki pieļauj kļūdas? O, jā – ļoti daudz! Vislabākie vecāki, ko pazīstu, katru dienu pieļauj aptuveni divdesmit kļūdu, un, ja katra individuālais kļūdu skaits nepārsniedz trīsdesmit, ir jāatslābst un jāpiedod sev! Ja vecāki savas kļūdas pamana un atzīst, viņus to dēļ vairs nenomoka vainas apziņa un viņi kļūst par paraugu saviem bērniem. Tomēr tas, ko mēs, šodienas vecāki, cenšamies panākt, ir daudz ambiciozāk un sarežģītāk, proti – lai bērni izaugu tā, ka mīlētu arī paši sevi!”

Grāmatā tiek piedāvāti daudzi praktiski piemēri un iedrošinājums tādām vadības stilam, kurš veicina visu ģimenes locekļu izaugsmi. Vēl vecāki grāmatā uzzinās:

- ◆ kā saglabāt autoritāti mūdienu ģimenē;
- ◆ kuras robežas audzināšanā noteikti ir jāsaplabā un no kurām var atteikties;
- ◆ kā ar mīlošas vadības palīdzību saskarsmi ģimenē padarīt mierīgu un motivējošu.

Grāmata divās valodās

Autores **Jutas Stīlas** „Putnina Toma stāstu grāmata” nāk klajā vienlaikus latviešu un angļu valodā. Grāmatā ir apkopoti īsi ilustrēti stāstiņi, kuros darbojas putniņš Toms, viņa mamma, labākais draugs Denijs un citi. Šajos tēlos un varoņu piedzīvojumos katrs bērns viegli pazīst sevi un savus draugus tipiskās ikdienas situācijās, kurās ir jāpieņem pareizais lēmums. Sadraudzē-

joties ar brašo, mazliet spītīgo, bet vienmēr labsirdīgo Tomiņu, bērns labāk izpratis drosmes, laipnības un neatlaidības nozīmi, mācīsies cīnīties par saviem sapņiem, palīdzēt citiem un uzņemties atbildību par savu rīcību.

Pēc katra stāstiņa ievietotie pārrunu temati un uzdevumi ļaus vecākiem pētīt šo grāmatu kopā ar bērniem, bet skolotājiem izmantot to nodarbībās.

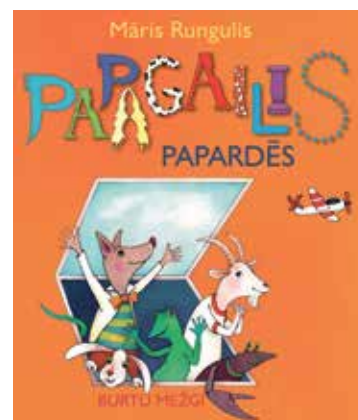
Burtu mežģī

Žogmalē žadzina žigla žagata. Fazāns Fuksis filmējas flokšos.

Māra Runguļa grāmatiņa „Papagailis papardēs” palīdzēs bērniem iepazīt burtus jautrā un aizraujošā veidā, mežģījot mēli un priecējot acis. Katram alfabēta burtam veltīta viena lappuse, kurā rakstnieka Māra Runguļa asprātīgos tekstus lieliski papildina draiskās Valtera Liberta Muzikanta un Gundegas Muzikantes ilustrācijas.

Kam vēl domāta šī grāmata?

Visiem, kas vēlas jautri pavadīt laiku, lasot un mežģījot mēli dažādās intonācijās.

Apgāda „Zvaigzne ABC” izdevumi 2018. gada APRĪLĪ

◆ D. Kriķis, K. Šteiners. Matemātiskās analīzes elementi vidusskolai, 1. daļa	◆ Latvija. Darbojies ar prieku!	◆ māns
◆ L. Kukare-Aldersone, G. Aldersons. Traktoriņš Brum-Brumā	◆ A. Rudovics, G. Tenbergs. Mazā ģeogrāfijas enciklopēdija. Latvija	◆ I. Kudrjavcevs. Prieka spēks. Sērija „Saules ceļš”
◆ Latviešu tautas pasakas. 100 pasakas, 100 mākslinieki	◆ I. Dimante. Nāve Kraukļu ciemā. Romāns. Sērija „Zvaigznes detektīvu klubs”	◆ V. Kalme. Vingrošana pēc 60
◆ R. Skerijs. Labu labā lasāmgrāmata	◆ J. Adlers-Olsens. Bez robežām. Romāns. Sērija „Zvaigznes detektīvu klubs”	◆ M. Heigs. Iemesli dzīvot tālāk. Darbs par depresiju
◆ R. R. Rasela. Nikijas dienasgrāmata. Ne pārāk perfekta suņu aukles stāsti	◆ A. Jonuleita. Ābolu smarža. Romāns	◆ J. Jūls. Būt vadošajiem vilkiem. Mīlestības pilna vadība ģimenē
◆ G. Sēja. Mana un tava Latvija	◆ K. Teilore. Pļavas ziedu vasara. Romāns	◆ P. Vollēbens. Dzīvnieku dvēseles dzīve. Pārsteidzošs ieskaits dzīvnieku jūtu pasaulē
	◆ K. Hanna. Lakstīgala. Ro-	◆ B. Džonsone. Māja bez atkritumiem. Mazāk mantu, mazāk atkritumu, vienkāršāka dzīve